

СПЕЦПРОЕКТ:
АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Матеріали
X Міжнародної науково-практичної конференції

Київ – Дніпропетровськ • 23–24 травня 2016 р.

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2016

УДК 336+351

ББК 65.01

С 71

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Співголова оргкомітету:

Корецький М. Х. – д. держ. упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Голова Генерального представництва у Грецькій Республіці Міжнародної дипломатичної місії народної дипломатії «Європейська Україна», м. Київ.

Співголова оргкомітету:

Шепель Ю. О. – доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, професор кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара.

С 71 Спецпроект: аналіз наукових досліджень : матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 23–24 трав. 2016 р. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2016. – 70 с.

ISBN 978-617-645-237-9

У збірнику надруковано наукові праці X Міжнародної науково-практичної конференції «Спецпроект: аналіз наукових досліджень».

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336+351

ББК 65.01

ISBN 978-617-645-237-9

© Авторський колектив, 2016

Трестер Ю. О.

Національна академія державного управління при Президентові України

РОЛЬ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ

Важливу роль щодо забезпечення безпеки людини, суспільства та і держави в цілому відводиться судовій системі. Україна не є винятком, а тому судова влада в системі забезпечення безпеки дитини України потребує суттєвого розвитку і напрацювань, зважаючи на сучасні загальносвітові тенденції. Так склалося, що нинішні судові рішення в нашій державі або часто бувають неефективними внаслідок відсутності необхідної законодавчої бази, або не виконуються належним чином, внаслідок відсутності ефективної гілки виконавчої влади в сфері безпеки дитини. Тому на нашу думку, необхідно особливу увагу звернути на можливі варіанти забезпечення безпеки дитини за допомогою судової системи держави з урахуванням досвіду розвинених країн.

Одним з інструментів забезпечення безпеки дитини у світі є формування особливого порядку судочинства щодо неповнолітніх, які вчинили протиправні дії – ювенальна юстиція. Це особлива система правосуддя для неповнолітніх. В основі цієї системи лежить доктрина «*parens patrie*», згідно з якою держава має поводитися як опікун або відповідальна особа, захищаючи неповнолітніх від небезпечної поведінки і шкідливого оточення.

Перший суд у справах неповнолітніх був створений в Австралії (1890), потім ювенальні суди були утворені в Канаді (1894) і в США (1899). Їх приклад наслідували інші країни, де через короткий час виникли національні суди для неповнолітніх. Сьогодні ювенальні суди функціонують більш, ніж в 60 країнах світу та представлені двома варіантами:

- 1) автономний суд, не пов'язаний із загальним судом;
- 2) загальний суд держави, що отримав функції розгляду справ про неповнолітніх.

На даний час ювенальна юстиція сприяла утворенню цілого комплексу несудових, навіть неюридичних органів, які покликані її обслуговувати, мають допоміжні функції і нерідко в ході історичного розвитку ювенальної юстиції активно витісняють суд як орган правосуддя.

Наприклад, функцію захисту дітей від сімейного насильства в багатьох країнах світу виконують не правоохоронні органи у співпраці з органами опіки, піклування, місцевого самоврядування, а фахівці з соціальної роботи. У них є досвід постійної і повсякденної роботи з сім'ями, які потрапляють в складне і навіть небезпечне становище. Соціальний працівник має повне законне право контролювати та у разі необхідності пред'являти до винних суворі вимоги. У США, ФРН, Голландії, Великобританії фахівці із соціальної роботи наділені широкими повноваженнями (аж до порушення кримінальної справи і клопотання про відчуження дитини від батьків).

Найбільш часто застосовується тимчасова ізоляція постраждалої дитини (наприклад, переміщення дитини до притулку для проведення з нею реабілітаційних заходів, тимчасове влаштування в фостерну сім'ю і навіть арешт батька від 15 до 30 діб). У тому випадку, коли поведінка батьків і після застосування до них санкцій залишається без змін та загрожує безпеці дитини, застосовуються інші, більш радикальні заходи.

Соціальна робота з неповнолітніми жертвами насильства за кордоном спирається на практику оповіщення. Будь-яка людина з власної ініціативи може довести до відома соціальної служби, що займається захистом дітей, або поліцію про випадок або підозру факту насильства над дитиною в сім'ї. Такі повідомлення вважаються елементарною необхідністю і сприймаються суспільством як обов'язок щодо забезпечення безпеки будь-якої дитини.

Що стосується лікарів, педагогів, тренерів, вихователів, то для них це – прямий обов'язок. Повідомлення можна передати по телефону, надіслати поштою,

оформити безпосередньо у відповідній установі протягом 24 годин після події. Законом передбачені недоторканність осіб, що інформують, збереження анонімності і конфіденційності, а також покарання для тих, хто ці правила порушує. Соціальні працівники розслідують справу, протягом 48 годин вступають разом з поліцейським і медпрацівником в контакт з сім'єю (якщо випадок дуже важкий – негайно). Працюють такі служби цілодобово і без вихідних. При цьому соціальний працівник в домашніх умовах обговорює з батьками отриману інформацію, спілкується з дитиною, ретельно спостерігає за їх поведінкою, оцінюючи реальні умови життя сім'ї, контактує з фахівцями, вчителями, сусідами, друзями і родичами дитини.

Розслідування передбачає невідкладний медичний і психологічний огляд дитини в умовах соціального або медичного закладу, госпіталізацію (в притулок або медичний стаціонар) в якості короткочасного захисного заходу. Згоди або дозволу батьків не потрібно. Соціальний працівник має право звернутися до суду, якщо його розслідуванню чинять опір. Навіть в разі непідтвердження звинувачень соціальний працівник періодично відвідує дитину [1].

Як висновок, варто зазначити, що на даний час в Україні питання забезпечення безпеки дитини мають стати пріоритетними щодо всієї системи національної безпеки. Тому проблемам судочинства та впровадження ефективних механізмів щодо забезпечення безпеки дитини необхідно приділяти значно більше уваги, ніж це є насправді.

Список використаних джерел:

1. Зарубежная практика защиты прав ребенка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ria.ru/pravo_spravki/20100317/214971297.html

К. геогр. н. Гопчак І. В. *, к. геогр. н. Басюк Т. О. **, Євтушок В. В. **

** Національний університет водного господарства та природокристування,*

*** Міжнародний економіко-гуманітарний університет*

імені академіка Степана Дем'янчука

ОЦІНКА ВОДОГОСПОДАРСЬКО-ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ БАСЕЙНУ РІЧКИ ГОРИНЬ В МЕЖАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Річка Горинь є головною артерією Рівненщини. Вона є транскордонною річкою, яка протікає не лише територією України, а й Білорусі. Загальна довжина річки становить 659 км, у межах області – 386 км. Площа басейну річки – 27700 км². Горинь має понад 15 великих приток, з них в межах області: Случ, Замчисько, Вілія, Устя, Стубелка (Стубазка), Бережанка.

Українська частина басейну р. Горинь за географічним положенням, природними і кліматичними умовами належить до найбільш розвинених сільськогосподарських районів Південно-Західного економічного регіону держави. Сільськогосподарські угіддя на території басейну займають 61,4 % її площі, з них майже половину складають осушені землі. Меліорація земель в цій частині регіону була і залишається страховим фондом землеробства. Значного розвитку на водозборі набули також промислові галузі економіки, серед яких провідне місце посідають енергетична, машинобудівна, хімічна, деревообробна, легка, харчова та ін. Невпинно зростає в басейні чисельність населених пунктів. Весь цей господарський комплекс потребує не лише великих обсягів води, а і створює вкрай напружену екологічну ситуацію в басейні.

Значний рівень антропогенного навантаження на водні ресурси в басейні р. Горинь зумовлюють значні обсяги відбору води на водопостачання великих промислових міст і Хмельницької атомної електростанції. Майже половина забору води припадає на забір води із підземних горизонтів.

Суттєве навантаження на водні ресурси здійснюють також великі обсяги водовідведення. Погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених та неочищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод. У р. Горинь скидаються стічні води з комунальних очисних споруд м. Острога, смт Гощі, м. Дубровиці, підприємств ТзОВ «ОДЕК Україна» Городищенської виправної колонії, ПАТ «Рівнеазот», дренажні води з території відвалу фосфогіпсу ПАТ «Рівнеазот».

Рівненським обласним центром з гідрометеорології здійснюються щомісячні спостереження за станом поверхневих вод в 3 пунктах на р. Горинь за 17 показниками (біогенними компонентами, забруднюючими речовинами неорганічного та органічного походження).

Встановлено, що протягом останніх років спостерігається стабільність рівнів забруднення за більшістю показників. За деякими інгредієнтами, зокрема, азотом амонійним забрудненість зменшилась, але за хромом шестивалентним – збільшилась.

У пробах води, відібраних у пункті № 1 (8 км вище смт Оржів, 6 км вище скиду з очисних споруд ПАТ «Рівнеазот») вміст розчиненого у воді кисню був в межах норми, тобто досить високим 8,3–13,8 мг/дм³, фосфору мінерального – 0,05–0,26 мг/дм³, фосфору загального – 0,05–0,49 мг/дм³.

У пробах води, відібраних у пункті № 2 (2 км нижче скиду стічних вод ПАТ «Рівнеазот») вміст розчиненого у воді кисню теж був в межах норми 7,5–13,8 мг/дм³, фосфору мінерального – 0,32–0,71 мг/дм³, фосфору загального – 0,33–0,85 мг/дм³.

У пробах води, відібраних у пункті № 3 (1 км нижче смт Оржів, 0,5 км нижче скиду з очисних споруд ТзОВ «ОДЕК Україна»), вміст розчиненого у воді кисню спостерігався в межах 6,51–13,8 мг/дм³, фосфору мінерального – 0,35–0,77 мг/ дм³, фосфору загального – 0,36–0,90 мг/дм³.

У цілому вміст вище встановлених нормативів ГДК спостерігався за показниками БСК₅, азотом амонійним, азотом нітритним, хромом шестивалентним, сполуками міді та цинку, але він не перевищував критеріїв високого забруднення.

Вміст інших забруднювальних речовин: азоту нітратного, хлоридів, сульфатів, кальцію, магнію, СПАР та фенолів не перевищував встановлених нормативів.

Аналізуючи середньорічні показники якості води (всього 17 показників) на р. Горинь в пункті до і після скиду стічних вод з очисних споруд Гощанської дільниці «Рівнеоблводоканал» вміст розчиненого у воді кисню був в межах 4,2–5,7 мг/дм³. Перевищення ГДК зафіксоване в пункті до і після скиду стічних вод за показниками БСК₅ та залізом загальним. Середньорічні забруднення за іншими показниками не перевищували ГДК.

Про значну екологічну розбалансованість екосистеми р. Горинь свідчить низка складних еколого-водогосподарських проблем, які відчутно проявились в басейні за останні десятиріччя. Це і проблема водопостачання м. Рівного з підземних горизонтів і її катастрофічні наслідки, проблема водопостачання Хмельницької атомної електростанції, проблеми, які пов'язані з сучасним станом осушувальних систем і перспективою розвитку карсту, сталою тенденцією погіршення використання земель і водних ресурсів, забруднення поверхневих і підземних вод. Дані проблеми створюють напружену соціально-екологічну ситуацію в басейні, яка призводить до значних екологічних і економічних збитків.

Розроблені проектні пропозиції щодо поліпшення водогосподарської обстановки в басейні р. Горинь через нестачу коштів виконуються дуже повільно. За цей час реалізована незначна доля з того, що було запропоновано. Проблеми не тільки не вирішені, вони ще більш загострились, а трансформація річкової екосистеми невпинно наближає регіон до техногенної катастрофи. Тому в нових умовах на базі системного аналізу необхідно виконати комплексну оцінку трансформації екосистеми р. Горинь і розробити перелік першочергових заходів по відновленню природної рівноваги басейну.

Сардарян К. Б., Чернякевич С. С., д. б. н. Ткаченко Ф. П.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

БІОТЕСТУВАННЯ ЯКОСТІ ДОННИХ ВІДКЛАДЕНЬ РІКИ ТИЛІГУЛ

(Одеська область, Україна)

Внаслідок людської діяльності ґрунти у значних кількостях акумулюють токсичні речовини-забруднювачі, такі як пестициди, сполуки важких металів, синтетичні миючі засоби та ін. [1, с. 26], які потрапляють у водойми. Екологія ґрунтів також погіршується в результаті їх змиву, що є основною причиною замулення водотоків. Таким чином, намул (осад) є універсальним акумулюючим середовищем, елементний склад якого формується під впливом різних чинників: як сприятливих для подальшого розвитку рослинності – за наявності відмерлих часток водоростей та вищих водних рослин, так і несприятливих – при забрудненні середовища органічними та неорганічними речовинами, велика кількість яких є токсичними [2, с. 126-132].

Як відомо, розвиток водоростей та вищої водної рослинності відбувається у тісній залежності від якості водного середовища та донних відкладень. Постійний моніторинг видового складу мікро- та макрофітів дає можливість оцінити якість водного середовища за показовими видами-індикаторами з урахуванням таких параметрів як сапробність, алкаліфільність, галобність, рН та ін.

В ряді методів біомоніторингу досить широко [3, с. 186-193] використовують біотест на *Lepidium sativum* L. Цей метод дозволяє дати оцінку впливу донних відкладень водойм на життєдіяльність водної рослинності. До того ж, отримані дані доповнюють відомості про екологічні умови зростання водоростей та вищих водних рослин.

Дослідження проводили в долині р. Тилігул. Ключові ділянки знаходилися поблизу с. Косівка Березівського р-ну (понижся ріки) – станція 1, с. Петрівка Миколаївського р-ну (середня частина ріки) – станція 2, м. Ананів (верхів'я ріки) – станція 3. Проби відбирали власне з русла р. Тилігул. Час відбору – осінь 2015 р.

Для проведення біотестування токсичності донних відкладень русла р. Тилігул було використано відомий тест-об'єкт *L. sativum* L. В чашки Петрі вносили по 25 г ґрунту, 25 мл кип'яченої водопровідної води і поміщали 25 насінин. Дослід тривав 3 доби. Насіння проростало при кімнатній температурі. Чашки Петрі були захищені від прямого сонячного світла.

Токсичність донних відкладень ріки визначали за зміною довжини корінця у крес-салату.

Фітотоксичний ефект визначали у відсотках щодо довжини кореневої системи контрольних рослин за наступною формулою:

$$\Phi E = ((M_o - M_x) / M_o) \times 100 \%, \quad (1)$$

де ΦE – фітотоксичний ефект,

M_o – ростові показники рослин у контрольних зразках;

M_x – ростові показники рослин у досліджуваних зразках [3, с. 186-193].

Рівень токсичності донних відкладень оцінювали за [4, с. 342], згідно якого, при фітотоксичному ефекті (ΦE , %): 0-20 – токсичність відсутня або слабкий рівень; 20,1-40 – середній рівень; 40,1-60 – вище середнього; 60,1-80 – високий; 80,1-100 – максимальний.

Результати біотестування токсичності ґрунтів р. Тилігул наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати біотестування ґрунтів донних відкладень р. Тилігул

Проба	Середня довжина корінця, мм	Середньодвиратичне відхилення	Енергія проростання, %	Фітотоксичний ефект, %	Рівень токсичності
Контроль	5,6	± 0,78	100 %	-	-
Проба 1 (с. Косівка)	3,0	± 0,8	78 %	46 %	Вище середнього*
Проба 2 (с. Петрівка)	2,7	± 0,77	86 %	51 %	Вище середнього*
Проба 3 (м. Ананів)	5,0	± 0,15	88, 6 %	11 %	Відсутній або слабкий*

Встановлено, що осад, відібраний поблизу с. Косівка та с. Петрівка має рівень токсичності вищий середнього, в той час як проби, взяті біля м. Ананів, виявились не токсичними або ж слабо токсичними (рис.1). Таким чином, можна припустити, що розвиток водної рослинності на станціях 1 та 2 відбувався за досить відчутного негативного впливу донного осаду русла ріки.

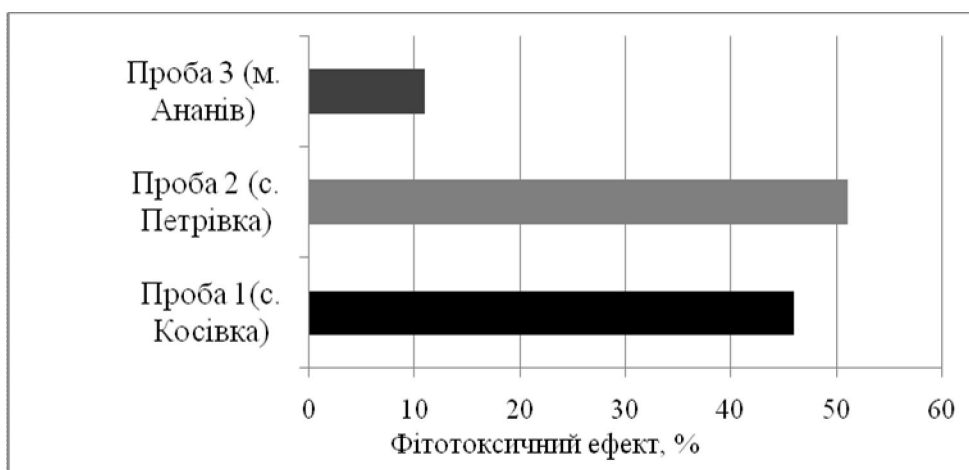

Рис. 1. Рівень токсичності досліджуваних зразків донних відкладень р. Тилігул

Варіації токсичності донного осаду у місцях відбору проб можна пояснити мінливістю гідроекологічних умов різних ділянок ріки. Зокрема, відоме явище зменшення сезонного надходження води в ріку, що призводить до її пересихання у середній та нижній частинах та підвищення рівня мінералізації. В ході дослідження був виявлений акумулятивний тип забруднення.

Список використаних джерел:

1. Зуй М. Ф. Хімічний склад та аналіз основних компонентів ґрунтів / М. Ф. Зуй. – К., 2003. – 26 с.
2. Хімічний аналіз ґрунтів в районі мулових карт Правобережних очисних споруд м. Дніпродзержинська / Левицька О. Г., Волошин М. Д., Власян С. В. та ін. // Вісник НТУ «ХПІ». – 2011. – С. 126–132.
3. Біоіндикаційна оцінка токсичності ґрунтів на окремій території полігона «Яворівський» / Попель Т., Ступницький О., Стаднічук О. та інш. // Матеріали III Міжнародної наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів «Сучасний стан та перспективи розвитку біо-і агроценозів в умовах постійного техногенного забруднення». – Дрогобич, 2014. – С. 186–193.
4. Руденко С. С. Загальна екологія. Практичний курс / С. С. Руденко, С. С. Костишин, Т. В. Морозова. – Чернівці : Книги XXI, 2008. – 342 с.

К. е. н. Горбач Л. М., Мельчук Н. М.

Волинський інститут імені В. Липинського МАУП

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Стратегію регіонального розвитку визначає регіональна політика, яка повинна управляти економікою, соціальним і політичним життям регіону, координувати взаємовідносини центра і регіону, сприяти ефективному розвитку регіональних відносин.

Термін «регіональна політика» є досить поширеним у сучасних працях, присвячених проблемам регіонального розвитку. Існує значна кількість визначень цього терміна, але в західній літературі він використовується як синонім терміна «державне регулювання економічного розвитку регіонів».

Так, Е. Б. Алаєв розглядає регіональну політику держави як сферу діяльності із управління економічним, соціальним і політичним розвитком країни в просторових взаємовідносинах між державою і регіонами, а також регіонів між собою [1]. Подібне визначення дають автори видання [2, с. 98], але вони пов'язують сферу діяльності держави ще й з екологічним розвитком країни.

На думку російських учених В. В. Кістанова, Н. В. Копилова, регіональна політика – це система цілей і задач органів державної влади з управління політичним, економічним і соціальним розвитком регіонів і всієї регіональної системи, а також механізм їх реалізації [3, с. 63].

А. Г. Гранберг дає наступне визначення регіональної політики – це система державних заходів, які визначають взаємовідносини держави з регіонами на різних етапах соціально-політичного розвитку [4].

Як вважають В. Н. Лексин, А. Н. Швецов, регіональна політика представляє собою систему намірів і дій, які сприяють реалізації інтересів держави відносно регіонів і відображає їх внутрішні інтереси [5, с. 49].

Дещо змістовніше визначення дає М. І. Долішній, який визначає регіональну політику як систему дій і цілей, спрямованих на реалізацію державних інтересів щодо регіонів і внутрішніх інтересів регіонів, що реалізується із залученням методів, якими враховується історична, етнічна, соціальна, економічна та екологічна специфіка територій [6, с. 17].

Заслуговує на увагу визначення регіональної політики, дане М. Г. Чумаченко, – це сфера діяльності суспільства, що реалізує інтереси держави стосовно регіонів і внутрішні інтереси власне регіонів з урахуванням природи сучасних регіональних процесів, а також цілей і завдань розвитку суспільства [7, с. 11].

У доповіді по регіональній політиці ЄС-2014 Єврокомісією пропонується таке визначення регіональної політики ЄС – це стратегічна інвестиційна політика, яка охоплює всі регіони і міста, орієнтована на їх економічний ріст і покращення якості життя, вираження солідарності і надання підтримки менш розвинутим регіонам [8].

Н. В. Гоффе [9, с. 64] визначає регіональну політику як інструмент, який дозволяє ефективно і з невеликими суспільними витратами здійснювати децентралізацію соціального регулювання, адаптувати загальні принципи соціальної політики до регіональних умов із врахуванням складної економічної, соціальної, національної, етнічної, релігійної структури країни.

Існують різні класифікації інструментів регіональної економічної політики. Так, аналіз вітчизняних літературних джерел дає змогу спиратися на класифікацію, запропоновану Х. Армстронгом і Д. Тейлором, відповідно до якої в регіональній політиці виділяється макро- і мікрополітика [10]. В свою чергу мікрополітика поділяється на політику впливу на працю і політику впливу на капітал. На думку А. Г. Гранберга ефективність державного регулювання регіонального розвитку залежить від оптимального і вмілого поєднання різних макро- і мікроінструментів, а також контролю за цільовим застосуванням стимулюючих

механізмів. До інструментів реалізації регіональної політики відносяться: адміністративні; економічні; соціальні; правові; управлінські.

Серед основних завдань регіональної політики можна виділити: реформування структури економіки, її соціологізацію, подолання депресивного стану окремих регіонів, створення соціальної інфраструктури, згладжування соціально-економічних диспропорцій, розвиток міжрегіональних транспортних систем, вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Таким чином, регіональна політика будь-якої держави спрямована на економічне і соціальне вирівнювання, а отже, на вирішення широкого спектру соціально-економічних завдань, досягнення в розвитку регіонів балансу між економічною і соціальною результативністю.

Державна регіональна політика спрямована на забезпечення сталого розвитку регіонів на основі зміщення аспекту від централізованого управління до комплексної підтримки і стимулювання регіонів у розбудові їх власного потенціалу з використанням інструментів державної політики та активних регіональних і місцевих ініціатив.

Список використаних джерел:

1. Алаев Э. Б. Региональное планирование в развивающихся странах / Э. Б. Алаев. – М. : Наука, 1973. – 408 с.
2. Кистанов В. В. Региональная экономика России / В. В. Кистанов, Н. В. Копылов. – М., 2002. – С. 63.
3. Региональная экономика / Под ред. В. И. Видяпина, В. М. Степанова. – М., 2007. – С. 98.
4. Гранберг А. Г. Основы региональной экономики / А. Г. Гранберг. – М. : ГУ ВШЭ, 2001. – 496 с.
5. Лексин В. Н. Региональная политика России: концепции, проблемы, решения / В. Н. Лексин, А. Н. Швецов // Российский экономический журнал. – 1993. – № 9. – С. 49.
6. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наукова думка, 2006. – С. 17.
7. Чумаченко М. Г. Регіональна політика в Україні / М. Г. Чумаченко. – Донецьк : Інститут економіки промисловості, 2003. – С. 11.
8. Regional policy: Making Europe's regions and cities more competitive, fostering growth and creating jobs. European Commission, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/regional_policy_en.pdf
9. Гоффе Н. В. Социальная составляющая региональной политики на Западе / Н. В. Гоффе // МЭ и МО. – 2003. – № 4. – С. 64.
10. Armstrong H. Regional Economics and Policy / H. Armstrong, J. Taylor. – London: Wiley, 2000. – 437 p.

Куваєва В. О., Клепатська В. В.

Одеський державний екологічний університет,

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІТ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Актуальність дослідження. Підвищення енергоефективності та забезпечення енергозбереження є найважливішою проблемою розвитку економіки в нашій країні, оскільки саме від вирішення цих проблем залежать темпи економічного та соціального розвитку країни. Неefективне використання енергетичних ресурсів, споживання та неeкономне використання електроенергії змушують серйозно замислитись суспільство над питанням енергозбереження у країні.

Метою даного дослідження є застосування інформаційних технологій (ІТ) для вирішення проблем енергоефективності та енергозбереження.

Важливим є використання альтернативних джерел енергії, пошук нових шляхів, способів постачання її державі. В умовах енергетичної кризи в країні вирішення питань енергозбереження та енергоефективності є одним з першочергових.

Розглянувши такі визначення як інформаційні технології, енергоефективність та енергозбереження, ми зможемо зрозуміти переваги застосування ІТ. Інформаційні технології – це способи і методи застосування засобів обчислювальної техніки при виконанні функцій збору, зберігання, обробки, передачі і використання даних ресурси, необхідні для збору, обробки, зберігання і розповсюдження інформації. Енергоефективність – ефективне (раціональне) використання енергетичних ресурсів. Енергозбереження – реалізація правових, організаційних, наукових, виробничих, технічних і економічних заходів, спрямованих на ефективне використання паливно – енергетичних ресурсів, і на залучення в господарський оборот поновлюваних джерел енергії. Це сприяє збереженню природних ресурсів.

Реалізація наведених заходів має пріоритетний характер, від успішності створення ефективної системи саме регіонального регулювання енергоспоживання буде залежати можливість реалізації політики енергоефективності та енергоз-

береження в країні в цілому. Важливим щодо застосування ІТ для вирішення проблем енергоефективності та енергозбереження – постає краудфандинг.

Краудфандинг (від англ. crowdfunding: «crowd» – натовп, «funding» – фінансування) – це співпраця людей, які добровільно об'єднують свої гроші або інші ресурси разом, як правило через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій. Фінансування за схемою краудфандингу може виконувати різні функції – створення безкоштовного вільного програмного забезпечення, фінансування start – up – компаній та малого бізнесу і багато ін. Використання краудфандингу передбачає для початку збір коштів. Обов'язково повинна бути задекларована мета, визначено суму необхідних коштів для її досягнення, а кошторис усіх витрат і процес збору мають бути доступні та відкриті для суспільства.

В Україні реалізовано чудові ідеї, що зібрали сотні тисяч доларів на Kickstarter. Проекти було створено українцями. Існує власна платформа для збору коштів, яка називається «Велика Ідея». Також краудфандинг можна вважати одним з перспективним видом фінансування, для вирішення проблем енергоефективності та енергозбереження за допомогою ІТ, таких як: зелені ІТ та альтернативні джерела енергії.

Зелені ІТ – комплекс підходів, які стосуються безпечних для довкілля технологій обчислень та інформаційні технології. Це наука і практика проектування, виготовлення, використання та утилізації комп'ютерів, серверів та їх підсистем, – ефективно і з мінімальним або нульовим впливом на довкілля.

Альтернативні джерела енергії – невичерпні джерела постійно існуючої енергії або періодично з'являються в навколишньому природному середовищі такі як: енергія сонця, вітру, геотермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси та біогазів.

Україна є однією з найбільш енергозатратних країн у світі. Висока енергоемність ВВП в Україні є наслідком істотного технологічного занепаду у більшості галузей, малий відсоток впровадження інноваційних технологій, недостатніх

темпів структурної перебудови економіки, нераціонального використання ресурсів, обмеження виділених коштів для впровадження енергозберігаючих технологій, відсутності обліку споживання енергоносіїв. Основні пріоритетні напрямки та завдання підвищення енергоефективності та енергозбереження із застосуванням ІТ в Україні:

- 1) структурна перебудова економіки в напрямку інтенсифікації інформаційного забезпечення виробництва та підвищення рівня його енергоефективності за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення;
- 2) розробка і широке впровадження та розповсюдження новітніх енергозберігаючих технологій систем управління та засобів контролю за забезпеченням енергозбереження;
- 3) створення та реалізація нових програмних продуктів повного та якісного обліку витрат енергетичних ресурсів усіх видів;
- 4) створення інформаційного програмного моніторингу економічного механізму впливу на енергозбереження, інформаційно – аналітичний контроль за виконанням завдань, та застосування за необхідністю економічних санкцій щодо нераціонального використання природних ресурсів, паливно – енергетичних ресурсів та інформаційний контроль за наданням пільг щодо стимулювання впровадження енергозбереження;
- 5) залучення значних інвестицій у створення виробництв з використанням новітніх ефективних технологій щодо збереження навколишнього середовища;
- 6) припинення виробництва неефективної з погляду витрат енергоресурсів продукції;
- 7) використання вторинних енергоресурсів.

К. е. н. Нікіфорова Л. О., к. ф.-м. н. Шиян А. А.

Вінницький національний технічний університет

МОДЕЛЬ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ВМОТИВОВАНОСТІ ПРАЦІВНИКА ДЛЯ УЧАСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ

Для можливості ефективного управління діяльністю колективу потрібно вимірювання показників вмотивованості окремого працівника, причому ці показники та характеристики повинні мати кількісний вираз. Сьогодні існує дуже мала кількість таких психолого-соціологічних показників, які можна виміряти кількісно.

Найбільш поширеними є так звані соціометричні показники (соціометрика Морено), запропоновані в кінці 1950-х років. Дослідження підприємств, здійснені за допомогою цих методів, засвідчили їх придатність до використання в якості кількісного виміру рівня вмотивованості співробітників підприємств в умовах України.

Проте існуючі сьогодні моделі та розроблені на її основі методи та інструменти для вимірювання вимагають опитування особисто кожного із працівників.

Метою статті є розробка моделі для розрахунку рівня вмотивованості співробітників підприємства на основі модифікації соціометричних показників шляхом додаткового врахування кількісних показників із Intranet та соціальних мереж.

Основна частина. Соціометричні показники були розроблені і активно використовувалися ще тоді, коли комунікації між людьми могли здійснюватися лише при особистому контакті. Сьогодні ж значно зросла кількість каналів для здійснення таких комунікацій: їх можна здійснювати через внутрішню мережу підприємства Intranet, а також через велику кількість різних соціальних мереж (Facebook, Твіттер, Інстаграм, Вконтакте, Однокласники, Livejournal, професійні соціальні мережі тощо). Більш того: в соціальних мережах часто є можливість відслідковувати позитивне чи негативне відношення як до певного месаджа, так і до певної особи (наприклад, так звані «лайки»). В деяких соціальних мережах навіть можна встановити особу, яка виразила своє відношення.

Пропонується така модель для розрахунку рівня вмотивованості працівника для участі в діяльності колективу.

Традиційно в соціометриці для кожного співробітника визначають, як саме вибраний i -тий співробітник відноситься до інших співробітників: позитивне відношення позначається як $R_{i \rightarrow j}^+ (=1)$, негативне як $R_{i \rightarrow j}^- (=1)$, а нейтральне – як $R_{i \rightarrow j}^0 (=0)$.

Ці характеристики відношень дозволяють ввести два типи показників. Перший тип визначає, кількість тих співробітників, до яких заданий i -тий співробітник відноситься позитивно. Він розраховується за такою формулою.

$${}_k P_{i \rightarrow} = \frac{1}{N_k - 1} \sum_{j=1, j \neq i}^{N-1} {}_k R_{i \rightarrow j}^+ \quad (1)$$

До першого типу показників слід віднести також той, який визначає кількість тих співробітників, до яких i -тий співробітник відноситься негативно. Аналогічно (1), він розраховується за такою формулою.

$${}_k M_{i \rightarrow} = \frac{1}{N_k - 1} \sum_{j=1, j \neq i}^{N-1} {}_k R_{i \rightarrow j}^- \quad (2)$$

До другого типу показників відносяться ті показники, які визначають, скільки співробітників відносяться до i -того співробітника позитивно ($P_{i \leftarrow}$) та негативно ($M_{i \leftarrow}$). Вони задаються такими формулами.

$${}_k P_{i \leftarrow} = \frac{1}{N_k - 1} \sum_{j=1, j \neq i}^{N-1} {}_k R_{j \rightarrow i}^+ \quad (3)$$

$${}_k M_{i \leftarrow} = \frac{1}{N_k - 1} \sum_{j=1, j \neq i}^{N-1} {}_k R_{j \rightarrow i}^- \quad (4)$$

Через N_k позначена кількість співробітників, які зареєстровані в k -тій соціальній мережу. В формулах (1)-(4) всі величини ${}_k R$ є загальною кількістю визначених відношень між i -тим та j -тим співробітниками, відповідно до сенсу показника (який визначається верхніми та нижніми індексами, які подано після показника). Індекс « k » нумерує номер каналу комунікації.

Показники (1)-(4) є більш інформативними, аніж широко використовувані раніше соціометричні показники. При визначення стандартних соціометричних індексів здійснюється пряме анкетування співробітників підприємства. Тому існує висока ймовірність того, що будуть отримані недостовірні первинні дані.

Навпаки, у мережі Intranet співробітники спілкуються в межах здійснення спільної діяльності, за своїм бажанням висловлюючи підтримку, не підтримку чи ігнорування ділових пропозицій інших співробітників. Вони самостійно висловлюють своє ставлення до інших співробітників, а також самі приймають рішення про підтримку чи не підтримку повідомлення (фотографії, відео сюжету тощо) інших співробітників. Також вони вільно приймають рішення щодо своєї участі в дискусіях, які започатковуються іншим співробітником підприємства. Вони також приймають рішення щодо того, щоб відслідковувати публікації в соціальних мережах інших співробітників («підписки»), – причому як таких, до яких у них є позитивне відношення, так і до тих, до яких вони відносяться негативно («щоб покритикувати»).

Веб-ресурси сучасних соціальних мереж дозволяють фіксувати описану вище інформацію, що дозволяє отримати досить швидко достатньо великі та представницькі бази даних. Це суттєво підвищує статистичну надійність результатів. До того ж, постійне спілкування співробітників в соціальних мережах дозволяє здійснювати моніторинг ситуації, досить швидко фіксуючи зміни.

Таким чином, використання модифікованих показників (1)-(4) дозволяє підвищити надійність та достовірність отриманих даних у порівнянні із стандартними соціометричними показниками, за рахунок наявності власної мотивації співробітників до висловлювання їх відношень до інших співробітників підприємства та за рахунок відсутності психологічного тиску на ці висловлювання. Це дозволяє підвищити об'єктивність отриманих результатів.

К. е. н. Попов О. С.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВАЛЮТИ ДО УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ РЕГУЛЬОВАНУ ТИМЧАСОВУ ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ

Сьогодні для України проблема нестачі приваблюваних з-за кордону коштів у іноземній валюті особливо важлива через нестабільність валютно-фінансової системи. Використовуваний режим змінного валютного курсу гривни додатково ускладнює її стабілізацію, а НБУ підтримує курс національної валюти за рахунок залучення додаткових інвалютних коштів від експортерів і валютних інтервенцій. Як показує світова практика, для країн, що розвиваються, з низьким і середнім рівнем економічного розвитку перекази іммігрантів на батьківщину можуть стати важливим джерелом надходження інвалютних коштів.

Грошові перекази мігрантів становлять для багатьох держав значну частину валютних надходжень, що позитивно позначається на національному доході країни [1]. У 2008 р., згідно з оцінкою Світового банку, обсяг грошових переказів по всьому світу становив приблизно 305 млрд дол. США [2]. При цьому такої ж величини досягає обсяг ввезених заощаджень і цінностей при поверненні мігрантів додому. Це приблизно на рівні обсягу прямих інвестицій у країни, що розвиваються [3].

За світовими дослідженнями, доходи мігрантів, які прибувають з бідних країн до багатших, у середньому більші в 15 разів. Тому грошові перекази фізичних осіб зростають вищими темпами, ніж кількість самих міжнародних мігрантів [4].

Наприклад, у такій країні як Таджикистан, у 2014 році в порівнянні із ВВП перекази іммігрантів на батьківщину становлять 41,16 %, на одного мешканця доводиться 462,33 доларів переказів на рік, а у порівнянні з експортом товарів і послуг перекази становлять 372,43 %, тобто перевищують обсяг валютних надходжень від зовнішньої торгівлі майже в 4 рази; у Киргизстані ці показники становлять 30,90 доларів, 384,27 доларів і 80,54 % відповідно [5]. При тому, що

Україна також перебуває в скрутній економічній ситуації, у ній у 2014 році у порівнянні із ВВП перекази імігрантів на батьківщину становлять 5,6 %, на одного мешканця припадає 168,60 доларів переказів на рік, а у порівнянні з експортом товарів і послуг перекази становлять 11,61 %.

Вище викладене дозволяє стверджувати, що актуальним є аналіз можливості збільшення валютних надходжень в Україну за рахунок переведень трудових емігрантів на батьківщину. Для кращого розуміння ситуації з перекладами імігрантів в Україну, необхідно розглянути динаміку цього показника. У табл. 1 наведено показники, що характеризують ситуацію з переказами імігрантів в Україну за 2006-2014 рр.

Таблиця 1

Перекази імігрантів в Україну*

Показник	Рік								
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Перекази мігрантів на батьківщину, млн дол. США	3102	5290	6782	5941	6535	7822	8449	9667	7587
Перекази на душу населення, дол. США	66,7	114,4	147,3	129,6	143,2	172,0	186,4	214,0	168,6
Перекази до ВВП, %	2,8	3,6	3,6	4,9	4,6	4,6	4,6	5,1	5,6
Перекази до експорту, %	6,4	8,6	8,2	11,4	10,0	9,4	9,8	11,8	11,6

*Джерело: складено автором за даними [5]

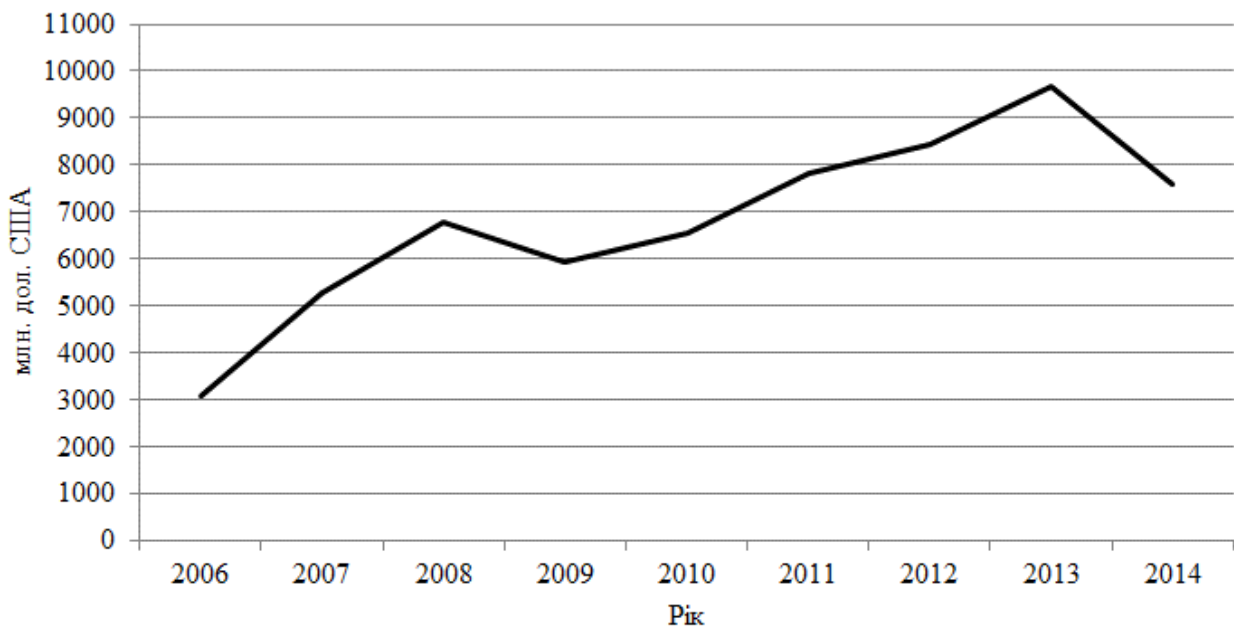

Рис. 1. Перекази імігрантів в Україну

Розглядати розмір переказів мігрантів можна як абсолютний показник, на рис. 1 показано динаміку розмірів переказів іммігрантів в Україну за 2006-2014 рр.

Щоб забезпечити порівнянність аналізованих даних, можна розглянути відносну величину порівняння переказів емігрантів з розміром ВВП країни або сумарним виторгом від експорту. Відсоток переказів мігрантів у ВВП і виторзі від експорту товарів України за 2006-2014 рр. представлений на рис. 2.

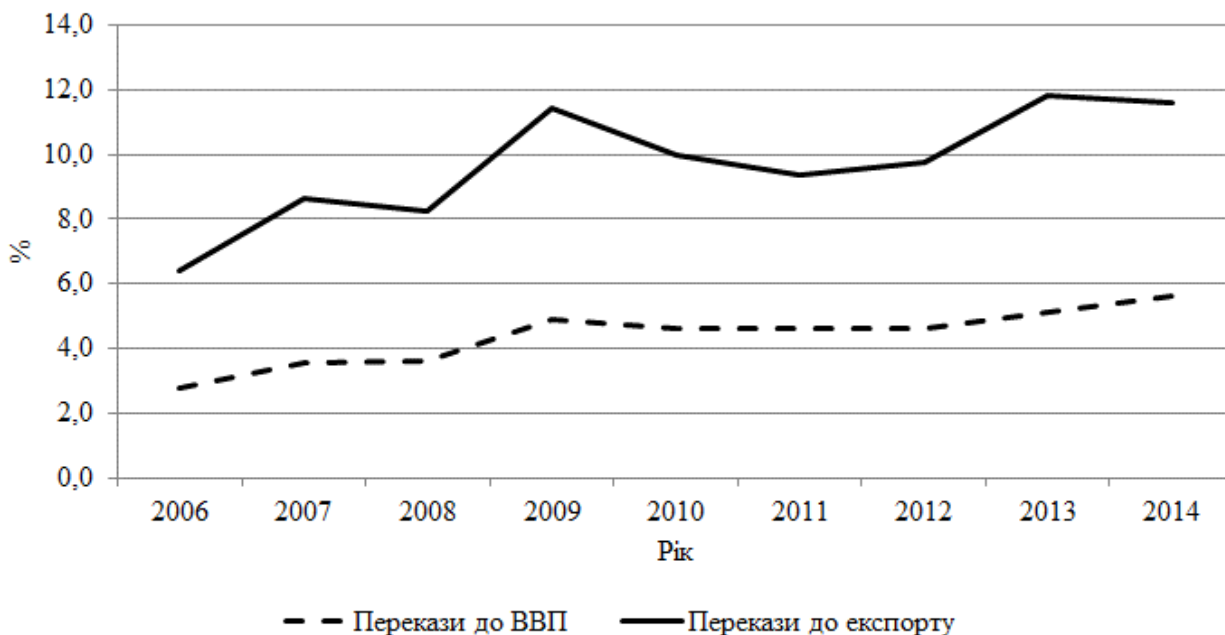

Рис. 2. Відсоток переказів по відношенню до ВВП і виторгу від експорту товарів і послуг з України

Як видно за наведеними даними, абсолютний розмір переказів іммігрантів в Україну майже стабільно зростає до 2008 р. з незначним спадом у 2009 р., пов'язаним зі світовою фінансовою кризою, і далі зростає до 2013 р. зі спадом у 2014 р. до рівня 7,5 млрд дол. США. У розрахунку на душу населення перекази іммігрантів становлять 168,6 дол. США, у порівнянні із ВВП – 5,6 %, у порівнянні з обсягом експорту товарів і послуг – 11,6 %, що є порівняно невеликим показником для країни з економікою сьогодишнього рівня розвитку. Причому розмір переказів у порівнянні із ВВП виявляє іншу, більш згладжену динаміку у порівнянні з обсягом експорту.

Таким чином, можна стверджувати, що Україні доцільно розвивати трудову міграцію за рубіж, тому що це дозволить з одного боку залучити додаткові валютні

кошти, а з іншого – поліпшити ситуацію на ринку праці. У той же час, асиміляційна трудова міграція за рубіж (наприклад, у США, частково в країни ЄС або Австралію), хоча й може приносити значні суми переказів мігрантів на батьківщину, є менш привабливою, тому що позбавляє Україну потенційно важливих для народного господарства в майбутньому трудових ресурсів. До того ж, середня схильність переводити кошти в країну виїзду коливається у межах 11–50 % і знижується в міру збільшення строку перебування мігранта у приймаючій країні [6]. Тому більш доцільно розвивати тимчасову трудову міграцію у порівнянні з Україною за рівнем економічного розвитку країни СНД і Азії, а також ЄС.

Список використаних джерел:

1. Козак Ю. Г. Международная экономика: в вопросах и ответах / под ред. Ю. Г. Козака. – К. : Центр учебной литературы, 2013. – С. 93.
2. Білоцерківець В. В. Міжнародна економіка / В. В. Білоцерківець, О. О. Завгородня, В. К. Лебедева. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – С. 251.
3. Колесов В. П. Международная экономика / В. П. Колесов, М. В. Кулаков. – М. : ИНФРА-М, 2004. – С. 150.
4. Шевченко Л. С. Міжнародна економіка / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська. – Х. : Право, 2012. – С. 106.
5. United Nations Conference on Trade and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unctadstat.unctad.org>
6. Ломакин В. К. Мировая экономика / В. К. Ломакин. – М. : Юнити-Дана, 2007. – С. 160.

Донець М. Г.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПРОВЕДЕННЯ ФОРУМУ-ТЕАТРУ ЯК ІНТЕГРОВАНОГО ПОЗАКЛАСНОГО ЗАХОДУ З МАТЕМАТИКИ ТА ІСТОРІЇ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

З метою підвищення мотивації учнів до вивчення математики та реалізації її міжпредметних зв'язків з іншими навчальними предметами необхідним є пошук нових форм позакласної роботи. На наш погляд, можливості використання форуму-театру в навчально-виховному процесі є вивченими недостатньо.

Форум-театр є інтерактивною формою театру, головною метою якої є обговорення та вирішення гострих суспільних проблем. Августо Боаль [6], засновник форуму-театру підкреслював, що останній є формою знань, способом побудови майбутнього, засобом трансформування суспільства.

У спектаклі, що складається з короткої сцени (або декількох сцен), кожний актор виконує певну соціальну роль, при цьому важливою є взаємодія акторів і глядачів, котрі можуть розвивати тему й зміст спектаклю з метою розв'язання проблеми та виходу зі складної життєвої ситуації.

Як свідчить аналіз психолого-педагогічної літератури, форум-театр використовують в основному в соціально-психологічній роботі. Деякі його особливості як форми позакласної роботи розглянуті О. Виштак [1]. Методику проведення форуму-театру на заняттях з англійської мови у ВНЗ як способу реалізації інтерактивного підходу обґрунтовано в дослідженні О. Капінус [5]. Доцільність проведення театралізованих заходів з учнями підтверджується словами М. Дергач, котра зазначає, що за допомогою техніки акторського перевтілення особистість може засвоїти соціальний досвід, оскільки театр містить у собі безліч різноманітних образів-героїв, яких люди можуть унаслідувати в процесі соціалізації [4, с. 224].

Тому учні можуть опанувати такі механізми соціалізації, як індивідуалізація (правильне сприйняття та оцінка себе й оточуючих через контакти з іншими членами соціуму), ідентифікація (ототожнення себе з іншими людьми, колективом, що допомагає опанувати різні види діяльності, засвоювати соціальні норми та цінності, приймати соціальні ролі) та інтеріоризація (пошук реальних прикладів наслідування та уявлень про реалізацію ідеалів).

Водночас, варто відзначити, що форум-театр відрізняється від власне театру тим, що його метою актуалізація загальносуспільних проблем та спроба їх вирішити, а завданнями – обговорити проблему, обмінятися думками, об'єднати акторів та аудиторію для знаходження оптимального рішення.

На нашу думку, недостатньо дослідженим є потенціал форуму-театру як форми позакласної роботи в сільській загальноосвітній школі. Вважаємо за доцільне проводити форум-театр з метою реалізації міжпредметних зв'язків з математики та історії. Сучасні дослідники рекомендують використовувати історичний матеріал при вивченні математики. За словами К. Громиченко, втілення в навчальний процес елементів історизму дає змогу урізноманітнити навчальний матеріал, розвинути креативне мислення учнів, перетворити складний урок у цікаву історію [3, с. 308]. Т. Годованюк справедливо зазначає, що завдяки історичному матеріалу в учнів формується уявлення про математику як невід'ємну частину загальнолюдської культури, виникає стимул до наукової творчості, з'являється можливість краще зрозуміти сучасний стан науки [2, с. 24].

Пропонуємо провести форум-театр на тему «Відомі математики» як інтегрований позакласний захід з математики та історії в старших класах сільської школи. Реалізації цього заходу передуює самостійна робота учнів, котрі використовуючи довідкову літературу, вивчають біографії відомих математиків та їх внесок у розвиток математичної науки.

Виокремлюємо наступні етапи проведення форуму-театру:

1.Формулювання проблеми: «Чи є відомі математики геніями від народження?» Проблемні питання, котрі ставлять вчителі учням, підбираються відповідно до теми позакласного заходу та не мають однозначного рішення.

Вони повинні активізувати пізнавальну діяльність учнів, розвивати їх мислення, «пробуджувати» думки, прагнення до самостійного здобуття знань та реалізації творчих умінь.

2. Формування творчих груп учнів, розподіл ролей, призначення режисера, сценариста, акторів, джокера тощо.

3. Розробка сценарію спектаклю «Життєвий та творчий шлях відомого математика», обрання відповідного жанру (драми, комедії, мораліте, фарсу тощо). Доречно зауважити, що учні можуть самі обирати теми та жанри, наприклад «Тернистий шлях жінок-математиків до визнання».

3. Репетиція спектаклю творчою групою, аналіз й корегування спектаклю учасниками та вчителями.

4. Програвання перед глядачами спектаклю з акцентом на вирішення окресленої проблеми в наступному режимі: розігрів – перегляд спектаклю – форум. Доцільно відзначити, що демонстрація спектаклю має не монологічний, а, навпаки, діалогічний характер, оскільки передбачає залучення глядачів до обговорення проблеми, організацію дискусії.

Завданням джокера на стадії розігріву є визначити основні питання, конфліктні моменти, залучити акторів та аудиторію до обміну думок у вигляді дискусій, дебатів на наступних стадіях спектаклю. Завданням «опонентів» з числа глядачів є висловлювання власної точки зору щодо окресленої проблеми, пошук способів її вирішення.

5. Підведення підсумків. Учителі, учні та всі інші присутні на позакласному заході сумісно аналізують спектаклі, представлені кожною творчою групою: оригінальність сценарію, гру акторів, ступінь розкриття й вирішення проблеми, взаємодію акторів з аудиторією, ефективність дій джокера; дають поради щодо подальшої роботи. Учасники творчих груп розповідають про власні відчуття, які в них виникали в процесі роботи над спектаклем.

Таким чином, проведення форуму-театру як інтегрованого позакласного заходу з математики та історії в старших класах сільської школи сприятиме не тільки підвищенню інтересу учнів до вивчення цих предметів та збагаченню знань,

а й особистісному розвитку учнів, формуванню їх творчих, комунікативних, організаційних та перцептивних умінь, змінної рольової позиції.

Список використаних джерел:

1. Виштак О. М. Сучасний підхід до позакласної виховної роботи. Нові форми позакласної виховної роботи [Електронний ресурс] / О. М. Виштак // Освіта.ua. – 2014. – Режим доступу : http://www.osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/42138
2. Годованюк Т. Позакласна робота з математики / Т. Годованюк // Математика в школі : наук.-метод. журн. – 2011. – № 5. – С. 24–29.
3. Годованюк Т. Позакласна робота з математики / Т. Годованюк // Математика в школі : наук.-метод. журн. – 2011. – № 5. – С. 24–29.
4. Громиченко К. В. Формування креативного мислення учнів початкової школи через використання історичного матеріалу на уроках математики / К. В. Громиченко. – 2015. – С. 308–309.
5. Дергач М. Засвоєння соціального досвіду засобами техніки акторського перевтілення / М. Дергач // Педагогіка і психологія формування творчої особистості : проблеми і пошуки : зб. наук. праць. – К. ; Запоріжжя : Запорізький обласний ін-т післядипломної освіти, 2004. – Вип. 32. – С. 220–225.
6. Капінус О. Л. Методика проведення форуму-театру на заняттях з англійської мови у ВНЗ / О. Л. Капінус // Вісник Луганського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Луганськ, 2012. – № 19 (1). – С. 139–146.
7. Boal A. Theatre of the Oppressed / A. Boal. – NY : Theatre Communications Group, 1993. – 208 p.

Фамілярська Л. Л.

Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

МОДЕЛЬ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Нова парадигма освіти, що враховує сучасний стан інформатизації суспільства, передбачає створення умов для мотивації розвитку досвідченої особистості. Тому важливим завданням на всіх рівнях освіти є створення умов для свідомого розвитку і саморозвитку особистості, що потребує врахування змін взаємодії суб'єктів освітнього процесу та можливостей освітнього середовища.

Зарубіжними вченими Б. П. Яковлевим, Л. С. Чистовою визначено ряд параметрів, що характеризують сучасні зміни у взаємодіях, а саме: кількість учасників, умови протікання, зміст діяльності, місце знаходження, функції, місце

розвитку, вплив який спрямовано на зміни сприйняття і, як наслідок, отримання зворотного зв'язку використовуючи сформований канал зв'язку [9].

У сучасній освіті, зокрема у вищому навчальному закладі, поширеною стає практика розміщення навчального контенту для студентів (теоретичного та практичного матеріалу) на офіційному сайті закладу або спеціально створеному освітньому середовищі. Для цього використовують можливості платформ Moodle, Google Apps, Wiki тощо. Тоді як у післядипломній освіті педагогів їх потужний потенціал використовується частково.

Можливості інформаційно-комунікаційних технологій та способи їх використання в освітньому середовищі активно досліджують як вітчизняні так і зарубіжні науковці, а саме: Н.В. Морзе [4], Кльоц Л.А. [2], О.Г. Кузмінська [3], В. П. Олексюк [5] та інші.

Зазначені науковці окреслюють можливості організації спільної роботи та обміну інформації, зворотного зв'язку в освітньому середовищі засобами ІКТ.

Втім, потребує уваги дослідження питання організації та використання викладачем у післядипломній педагогічній освіті можливостей ІКТ, зокрема, створення освітнього електронного середовища (е-середовища) у післядипломній педагогічній освіті.

Під освітнім е-середовищем у післядипломній освіті розуміємо упорядковану сукупність компонентів для розвитку та саморозвитку розподілених в освітньому просторі суб'єктів педагогічної комунікації та інформаційної взаємодії, якому властиві нелінійність, динамічність, мобільність та адаптивність.

Компонентами е-середовища, зокрема інституту післядипломної педагогічної освіти (ОППО), науковець Н. В. Морзе визначає е-контент (текстовий, графічний, мультимедійний, посилання на ресурс) і технології е-взаємодії та е-співпраці слухачів курсів підвищення кваліфікації, викладачів, методистів, керівництва, що сприяє проектуванню індивідуальної траєкторії навчання кожного слухача.

Контент е-середовища ППО та сутність е-взаємодії, е-співпраці передбачає використання електронного листування, електронних навчальних курсів, електронних журналів, електронної бібліотеки, електронного тестування, відеотеки,

електронних каталогів, інституційних депозитаріїв, що обумовлює персональне середовище слухача та можливість створення освітнього е-середовища викладачем у післядипломній освіті.

Розширюючи підхід дослідниці, визначаємо компонентами освітнього е-середовища особистісний (слухачі курсів підвищення кваліфікації, викладачі, методисти, керівництво, які є суб'єктами е-взаємодії та е-співпраці, мають певний рівень володіння навиками роботи з е-контентом), організаційний (методи, форми, підходи, принципи організації навчального процесу у післядипломній освіті) і технологічний (е-контент, як засіб створення персонального середовища слухача та освітнього е-середовища викладачем у післядипломній освіті). На рис. 1 подано модель організаційного компоненту розробленого освітнього е-середовища навчання у післядипломній освіті.

Рис. 1. Організаційний компонент освітнього е-середовища післядипломної освіти

Охарактеризуємо ряд завдань, які вирішує викладач післядипломної освіти в навчальному процесі, використовуючи можливості освітнього е-середовища на практичних заняттях професійного модуля курсів підвищення кваліфікації з теми «ІКТ в освіті» (викладач Фамілярська Л. Л.):

- розробка навчальних матеріалів, що передбачають е-співпрацю та е взаємодію (викладач-педагог, педагог-навчальна група);
- навчання педагогів технології та методики використання онлайн сервісів та мобільних додатків (викладач-педагог);

- створення спільних освітніх ресурсів з іншими викладачами з метою обміну досвідом та взаємонавчання (викладач-викладач);
- е-взаємодія з використанням можливостей мобільних версій хмарних сервісів тощо (викладач-педагог, педагог-педагог).

Ефективність реалізації навчального процесу з використанням е-середовища виявлено шляхом опитування педагогів (goo.gl/zi90mr). Результати засвідчують зростання рівня мотивації до вивчення питань методики використання електронних ресурсів освітнього середовища у професійній діяльності (рис.2). Відповідаючи на запитання щодо надання переваги серед запропонованих форм підвищення рівня володіння методики використання можливостей комп'ютерних технологій у професійній діяльності, педагоги обирають курси підвищення кваліфікації – 70,2 % від опитаних, самоосвіта – 56,1 % та тренінги в комп'ютерній аудиторії – 50,9 %.

10. Яким формам методичної роботи плануєте надавати перевагу для розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності

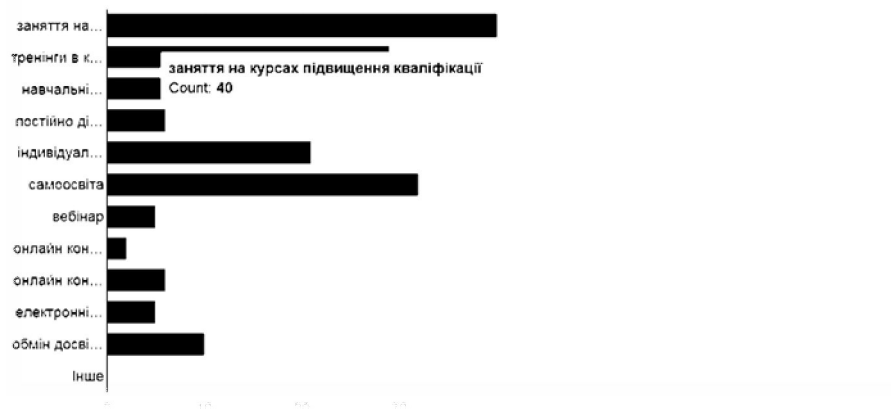

Рис. 2. Надання переваги формі підвищення рівня використання можливостей ІКТ

Базуючись на вище викладених положеннях чітко визначаємо власну позицію у контексті сучасної парадигми освіти, а саме: ІКТ в навчальному процесі післядипломної освіти є засобом для реалізації професійних та освітніх завдань та неперервного самовдосконалення особистості.

Динамічні процеси, що відбуваються в зв'язку з інформатизацією суспільства, сприяють не тільки прискоренню використання е-комунікацій та е-контенту,

а й можливості створення якісно нового середовища, що забезпечує розвиток потенціалу індивіда.

Висновок. Використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності викладача дозволяє оптимізувати зміст навчання у післядипломній освіті, модернізувати методи та форми організації практичної діяльності, забезпечити пріоритетність практико-орієнтованих форм організації навчальної діяльності перед лекційними формами, індивідуальний підхід у навчанні.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці е-комплексів навчально-методичних матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Кльоц Л. А. Використання активних методів у розвитку професійної я-концепції психолога [Електронний ресурс] / Л. А. Кльоц // Технології розвитку інтелекту. – 2014. – № 5. – Т. 1. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/89f8CW>
2. Кльоц Л. А. Практика використання хмарних технологій в методиці роботи педагога / Л. А. Кльоц, Л. Л. Фамілярська // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – 2015. – С. 144–148.
3. Кузьмінська О. Г. Педагогічні аспекти використання хмарних обчислень / Н.В. Морзе, О. Г. Кузьмінська [Електронний ресурс] // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – № 9. – С. 20–29. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/TVnwQv>
4. Морзе Н. В. Формування навичок ефективної співпраці студентів під час використання вікі-порталу [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – № 2. – Т. 40. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/СМТНСМ>
5. Олексюк В. П. Досвід інтеграції хмарних сервісів Google APPS у інформаційно-освітній простір вищого навчального закладу [Електронний ресурс] / В. П. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Вип. 3. – Т. 35. – С. 64–73. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/t9XjRR>
6. Фамілярська Л. Л. Мобільність як перспективна складова освітнього процесу [Електронний ресурс] / Л. Л. Фамілярська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Вип. 3. – № 41. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/hIfp2a>
7. Фамілярська Л. Л. Блог як середовище неперервного професійного розвитку вчителів англійської мови [Електронний ресурс] / Л. Л. Фамілярська, Ю. С. Запорожцева // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 2. – Т. 28. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/2uzGNW>
8. Фамілярська Л. Л. Е-середовище навчання закладу післядипломної педагогічної освіти / Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці : матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. конференції. – К. : ІПК ДСЗУ, 2015. – 356 с.
9. Яковлев Б. П., Чистова Л. С. Теоретический анализ коммуникационной и коммуникативной компетентностей [Електронний ресурс] // Успехи современного естествознания. – 2009. – № 6. – С. 80–83. – Режим доступу : <http://www.goog.gl/Tb9mJ2>

К. і. н. Глушкова Л. В., Кліндухова Ю.

Дніпродзержинський державний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Серед науковців та політиків активно ведуться розмови щодо необхідності реформування та удосконалення системи управління. Актуальність вивчення цієї проблеми полягає в тому, що головним завданням управління є координація та інтегрування системи керування в єдине ціле. Процес управління складається з виконання різних функцій, але система управління тільки тоді стає системою, коли всі її функції і ланки становлять єдине ціле. Тому найважливішим є забезпечення погодження і єдності системи управління як цілого, особливо це стосується взаємодії органів влади на місцевому рівні. Саме тому повинно відбуватися вивчення та аналізування системи ефективного управління, так як це є запорукою стабільного політичного, економічного, соціального розвитку українського суспільства.

Сучасна модель управління, переважно адміністративно-командна, стійкого розвитку забезпечити не може. В основі такої моделі лежить система, заснована на інтегральному знанні досягнень різних наук і цілісному впливу суб'єктів управління на місцеві процеси з урахуванням довгострокової перспективи. Тому контакт із науковою новизною має носити постійний, а не епізодичний характер. У місцевих співтовариствах, що розвиваються, звичайно проводяться інноваційні семінари, де порушуються серйозні управлінські задачі, систематично навчається весь апарат управління, багато людей в апараті одержують другу вищу освіту, із задоволенням працюють над своїми дипломними проектами, які, зазвичай, тісно пов'язані з вирішенням актуальних питань, соціального розвитку.

Нові соціальні і економічні відносини в Україні вимагають якісних змін організації і діяльності органів виконавчої влади, державних службовців особливо там, де влада ближче усього до людини – на рівні територіальної громади. Але управлінська практика показує, що при високому ступені суспільної потреби в дієздатному і відповідальному управлінні соціальним розвитком територіальних громад поки ще погано функціонують організаційні структури, належною мірою не готові до вирішення найскладніших державних задач – це одна з основних проблем і протиріч у процесах розвитку цілісної системи державного і місцевого самоврядування в Україні.

Важливе значення щодо адаптації кадрового потенціалу до нововведень і одержання соціальної-адаптації, що сприяє соціальним змінам, має інноваційна кадрова політика. Кадрові зміни істотно сприяють управлінським інноваціям, тому що новим керівникам підрозділів хочеться «вирізнитися» і продемонструвати свої творчі можливості, прогресивність і компетентність. Однак підлеглі часто можуть звести нанівець спроби зробити зміни, якщо вони одноставні в думці, що ці зміни спрямовані проти їхніх інтересів, навіть якщо вони в інтересах різних соціальних груп територіальної громади. У цьому випадку необхідна кадрова стратегія, що відповідає стратегічним планам територіальної громади. Необхідна розробка основних модулів, відповідальних за трансляцію цілей, мотивацію, підбір, розміщення, підтримку необхідної кваліфікації персоналу, його навчання.

Доцільно інтегрувати організаційні зміни й інтереси державних службовців за допомогою проведення регулювання кадрових процесів, створюючи нову структуру кадрової служби й одночасно здійснюючи її автоматизацію. У зв'язку з даними завданнями необхідно попереднє залучення фахівців з кадрів і керівників середнього рівня в проведенні зміни, у силу того, що вони беруть активну участь у формуванні вимог до майбутньої кадрової складової територіальної громади, а також є функціональним замовником даної складової соціального розвитку.

Важливо дотримуватися залучення керівників середньої ланки в процес впровадження, у силу того, що розробка комплексної системи мотивації починається «зверху», тобто з формалізації цілей і оцінки організаційної культури, тих

етапів, де керівництво організації на рівні територіальної громади бере безпосередню участь.

Важливо визначити ключові компетенції для кожної ланки управління з метою конкретизації інноваційних процесів соціального розвитку. Оптимізувати чисельність кадрового потенціалу, розподілити навантаження й відповідальність між керівниками і їхніми підрозділами. При необхідності провести ротацію кадрів, сформувані регламенти (положення про підрозділи, посадові інструкції, організаційно-розпорядничі документи для переходу на нову структуру й т.д.).

На особливу увагу заслуговує розробка пропозицій щодо удосконалення фінансово-економічного забезпечення функціонування органів місцевого самоврядування в Україні, які безпосередньо задіяні в процесі соціального розвитку територіальної громади.

Одним з центральних питань, що постає в процесі реалізації концепції адміністративно-територіальної реформи є питання про реалізацію механізмів ресурсного забезпечення органів влади на соціальний розвиток територіальних громад. Це питання тісно пов'язане, які здійснюються в українському суспільстві, з реформами й подальшим розвитком місцевого самоврядування відносно автономної форми публічної влади, у рамках якої здійснюється управління місцевими і деякими загальнодержавними справами.

Таким чином основи місцевого самоврядування є складовою процесів, пов'язаних з удосконаленням управління соціальним розвитком територіальної громади, становленням громадянського суспільства, оскільки вони дають права реалізувати права людини, індивідуальні потреби й захистити соціальні запити особи в межах існуючого правового поля.

В умовах українського суспільного розвитку триває пошук оптимальних форм розвитку та реформування управлінських кадрів на місцевому рівні, яка б робила гармонійними відносини центральної та місцевої влади. Актуальним залишається завдання повнішого і диференційованого врахування зарубіжного досвіду форм муніципального управління.

Яблонська Е. М., к. б. н. Хомишин В. П., Вережкін О. О.

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького

**АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІОЛОГІЧНОГО
ВИВЧЕННЯ СУКУПНОСТІ ЕТИЧНИХ НОРМ І ПРИНЦИПІВ
В МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ, ЯК ІНДИКАТОРА СТАНУ СУСПІЛЬСТВА**

На фоні глибокої духовної кризи та складних соціально – економічних обставин в Україні поглиблюється байдуже ставлення до виконання своїх професійних обов'язків. Це призводить до духовного занепаду на державному, політичному та побутовому рівнях. Існує потреба розвитку науки – біоетики, що спрямована на захист людської гідності, трактування людини, як цінності, збереженні людського життя з моменту запліднення аж до природної смерті. Новітні наукові досягнення у галузі біології та медицини за останні десятиліття викликають зростаючі надії та тривоги. Вони можуть призвести до того, що людина може стати об'єктом маніпуляції та зловживань, а людське життя інструменталізованим. Це може статися, коли ці досягнення не будуть ґрунтуватися на правдивих цінностях і об'єктивних моральних нормах.

Виникненню біоетики передував тисячолітній досвід медичної етики та лікарської деонтології. Етичні норми та правила в медицині, витоки яких ідуть від Гіппократа, застосовують і до нині, а його клятва традиційно звучить з уст усіх, хто починає медичну діяльність. «Канон науки про лікування», який створив видатний лікар Сходу Авіценна, також містить у собі чимало етичних принципів, що стосуються роботи медичних працівників. На сьогоднішній день актуальним стало дотримання, у медицині зокрема, засад, які спрямовані на збереження людської честі та гідності. Зараз, як ніколи раніше, існує необхідність у розвитку біоетики – органічного поєднання сучасних досягнень біологічної науки та медицини з духовністю.

Разом з тим, на наших очах відбуваються зміни в самій медицині: вона втрачає риси лікарського мистецтва, клінічного мислення, і все більшою мірою стає медициною технологій, досліджень, експериментів, клінічних випробувань.

На сьогоднішній час вже не достатньо дотримуватися звичайних принципів медичної етики та деонтології – підтримувати прийняті взаєностосунки медичного персоналу із пацієнтом, його родичами та колегами. Охорона здоров'я є однією з найбільш пріоритетних сфер громадського життя, до якої населення ставить все більш високі вимоги, що наближаються до стандартів світової практики. Змінюються взаєностосунки в системі «лікар-пацієнт», підвищуються професійні вимоги до медичних працівників одночасно зі збільшенням вимогливості пацієнта стосовно гідного ставлення до життя та збереженням своїх свобод.

Професія лікаря не лише предмет законодавчого врегулювання, але й повсякденного юридичного контролю. Медичний персонал в першу чергу повинен володіти стійкими гуманними переконаннями, які не дозволять вийти за норми етичної поведінки. Це є основним завданням біоетики.

Однією з головних умов досягнення успіху є довіра пацієнта. Щоб завоювати цю довіру недостатньо мати високі фахові знання, потрібно вміти знайти підхід до пацієнта, зрозуміти, про що саме потрібно його повідомити.

Пацієнта ознайомлюють (якщо це не суперечить деонтологічним нормам) з діагнозом, перебігом захворювання, обґрунтовують необхідність додаткових лабораторних та інструментальних досліджень. Необхідно попередити пацієнта про можливі побічні дії лікування, водночас підкреслюючи, що вони мало імовірні, але все ж з'являються. Ознайомлюючи пацієнта з результатами лабораторних та інструментальних досліджень потрібно підкреслити, що ці результати не є абсолютними і їх треба оцінювати лише разом з даними традиційних методів дослідження. Пацієнту з важкими органічними захворюваннями потрібно лише навести ті відомості, які не спричинять психічної травми і одночасно переконують його в необхідності проведення рекомендованих додаткових досліджень та курсу лікування. Особливої уваги вимагають пацієнти, які змушені лікуватися протягом багатьох місяців. При цьому потрібно брати до уваги не тільки медичні, а й сімейні та виробничі обставини. Лише враховуючи ці обставини, можна дати рекомендації відносно реабілітації, зміни професії або місця проживання.

Бесіда із пацієнтом – це мистецтво, для оволодіння яким потрібні багаторічний досвід, висока фахова підготовка, вміння проникнути в його психологію. З одним потрібно проводити бесіду в співчутливому (особи з дуже вразливою психікою), з іншими – в емоційно-нейтральному (більшість пацієнтів із неврозами), з третіми – в імперативному тоні (особи із підвищеною навіюваністю).

Важливою біоетичною проблемою є співвідношення свободи пацієнта та опіці над ним те, що позначається терміном – патерналізм. Якщо пацієнт змушений дотримуватися режиму, дієти, приймати лікарські препарати протягом місяця і навіть року, то така ситуація потребує тісного контакту медичного персоналу та пацієнта. Цьому значною мірою сприятиме проста і переконлива, а головне, потрібна інформація, яку він одержить.

Дотримання біоетичних норм і засад в медицині, які дадуть змогу втілити у практичну медицину засади християнської моралі, що має позитивно вплинути на якість та ефективність лікування, діагностики, реабілітації та профілактики захворювань, підвищити рівень духовності, зберегти та зміцнити здоров'я і життя населення, зформувати духовну і інтелектуальну еліту України, без якої неможливо обійтися при розбудові цивілізованого суспільства.

К. б. н. Хомишин В. П., Соломонко А. О.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО

ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ

НА СТАН СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ СТУДЕНТІВ

Актуальність. Проблема зміцнення здоров'я і підвищення фізичної підготовленості студентів, на основі ефективних, науково обґрунтованих програм з фізичного виховання має першочергове соціально-економічне значення [1; 2]. Протягом багатьох років у вищих навчальних закладах України і за кордоном ведуться пошуки раціональних форм і методів організації занять з фізичного виховання [1]. Серед наукових робіт, присвячених фізичному вихованню, все більшого значення набуває дослідження засобів та методів фізичного вдосконалення організму і дозування фізичних навантажень [3].

Залишаються недостатньо вивченими питання ролі системи зовнішнього дихання в формуванні фізіологічних механізмів адаптації організму до фізичного навантаження. Діяльність серцево-судинної системи, як основної в забезпеченні формування працездатності організму, протирічить даним про існування прямих зв'язків між рівнем працездатності та різними ділянками системи транспорту кисню в організмі. Відомі факти про існування прямих зв'язків між рівнем працездатності та різними ділянками системи транспорту кисню в організмі, починаючи з дифузії газів в аерогематичному бар'єрі і закінчуючи процесами біологічного окислення в мітохондріях. Система зовнішнього дихання є одним з основних факторів, що обмежує фізичну працездатність. Тому вивчення функціонального стану системи зовнішнього дихання, при фізичному навантаженні є однією з актуальних завдань сучасної спортивної медицини [4].

Метою даного дослідження стало вивчення показників життєвої ємності легень (ЖЕЛ), та пневмотахометрії (ПТМ) при виконанні модельного фізичного навантаження.

Матеріали та методи. Експериментальну групу склали 12 студентів віком 18-23 роки, що займаються різними видами єдиноборств другого та першого спортивного розряду. Контрольну групу склали 10 студентів аналогічного віку, які займаються за Програмою «Фізичне виховання». Показники ЖЕЛ та ПТМ вимірювались безпосередньо перед та після виконання ними фізичного навантаження. Фізичне навантаження моделювалось на велоергометрі з поступово зростаючим функціональним навантаженням, яке задавалось досліджуваному. Обсяг виконаної роботи визначався швидкістю обертання педалей, силою опору і часом діяльності. Тривалість одного етапу становило не менше 2-3 хв, з метою стабілізації роботи серцево-судинної системи на рівні, що відповідає запитам організму. По мірі виконання роботи потужність опору поступово збільшувалась на 25-30 Вт. Отримані результати оброблені статистично.

Результати. Виявлено, що фізичне навантаження супроводжувалось зміною показників пневмотахометрії в обох групах, при незмінних рівнях ЖЕЛ. Причому показники ПТМ в експериментальній групі підвищувались як при вдиху так і при видиху на 15,32 % та 7,8 % відповідно. В той же час в контрольній групі показник ПТМ вдиху залишався практично незмінним, а показник ПТМ видиху зменшився на 8,22 %, що може свідчити про швидку втомлювальність дихальної мускулатури та зниження бронхіальної провідності.

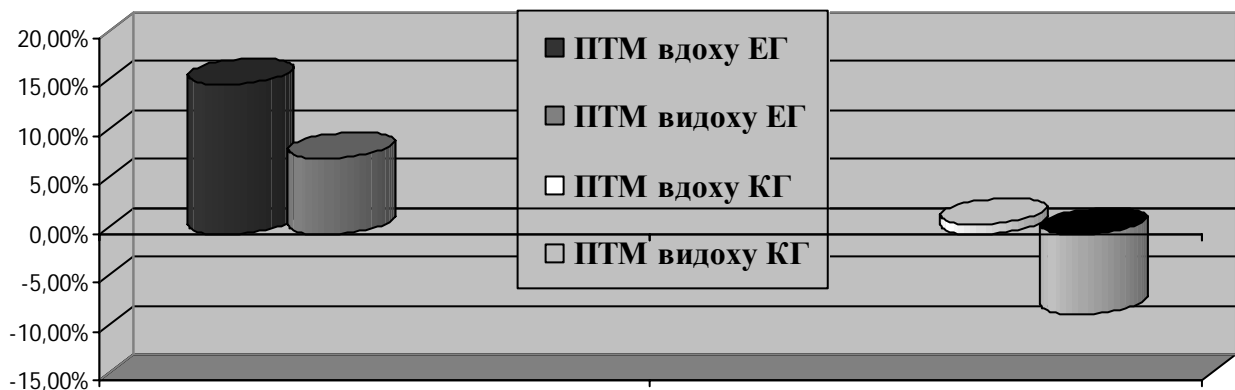

Рис. 1

Реакція показників пневмотахометрії на фізичне навантаження у відсотках представлені на рис. 1.

Отримані дані вказують, що ступінь енергозатрат на процес вентиляції легень в контрольній групі збільшується в порівнянні з експериментальною.

Висновки. Таким чином, визначено, що параметри легеневої вентиляції реактивні по відношенню до фізичного навантаження. Результати дослідження показали, що зміни функціональної активності системи зовнішнього дихання залежать від рівня тренуваності організму та коригуються систематичними фізичними навантаженнями. Правильне розуміння механізмів, що формують працездатність, робить можливим активне управління цим процесом.

Список використаних джерел:

1. Магльований А. Організація навчального процесу з фізичного виховання студентів в умовах реформування вищої освіти в Україні / А. Магльований, О. Кунинець, Л. Стрельбицький [та ін.] // Вісник Прикарпатського університету. – Івано-Франківськ-Мукуличин, 2007. – Вип. V. – С. 88–91.
2. Фізична реабілітація, спортивна медицина : підруч. для студ. вищих мед. навч. закладів / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Б. Неханевич, А. В. Магльований [та ін.] ; за ред. професора В. В. Абрамова та доцента О. Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с. : іл. 79
3. Соломонко А. О. Вплив занять з фізичного виховання на динаміку фізичного розвитку та підготовленості студентів Львівського кооперативного коледжу економіки і права. / А. О. Соломонко // Фізичне виховання та спорт у контексті державної програми розвитку фізичної культури в Україні: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. праць за матеріалами I Всеукраїнської наук.-практ. конференції 4-5 грудня 2014 р. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 241–244.
4. Магльований А. Реакція серцево-судинної системи студентів на виконання стандартної функціональної проби / А. В. Магльований, В. П. Хомишин, О. О. Новицький // Матеріали III-ї наук.-практ. конференції «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». – Дрогобич, 26-27 березня 2015 р. – С. 334–335.

Биданцева М. Г.

Дніпродзержинський державний технічний університет

СХІДНІ МОТИВИ У ПРЕРОМАНТИЧНІЙ ПРОЗІ

У сучасному літературознавстві існує загальна тенденція вважати, що на одному соціально – історичному ґрунті з Просвітництвом виникає Преромантизм [3, с. 96]. Оскільки це культурне й історичне явище має перехідний, суперечливий характер, в якому всі риси розкриваються в динаміці й розвитку [1, с. 1519, 5, с. 4], воно являє собою «культурно – історичну епоху, що передує романтизму і немов підготувала його» [4, с. 5]

Загальна характеристика преромантизму в работах сучасних літературознавців, як правило, полягає в акцентуванні в цей період зміни світосприйняття: позитивне, антропоцентричне, оптимістичне, або, навпаки, сатиричне відношення до дійсності класицистів та просвітителів – однозначна оцінка світу – трансформується у відчуття «невизначенності людини в світі, яка знаходиться в центрі невідомих до цієї пори подій» [4, с. 8], в відчуття «дії таємничих сил, що вражають людину й викликають в неї страх й жах» – відсутність однозначної оцінки – у розгубленість індивіду перед світом, що виявився набагато складнішим, ніж вважалося раніше.

Зміна світосприйняття неодмінно викликала зміну і художніх форм. Вчені відмічають відчуття письменниками цього періоду «вичерпаності стилю», «напруження жанрового простору», «відхід від літературного канону» [4, с. 7].

Така зміна в художньому мисленні епохи сприяла особливому розквіту фантастичних творів – появі в англійській літературі жанру готичного роману – «роману тайн і жахів». Французька література, що відчувала більш сильний вплив класицизму, звернулася до жанру готичного роману пізніше, і, за думкою дослідників, преромантичні тенденції були в ній виражені менш явно.

Розширення засобів художнього відтворення дійсності у преромантичній фантастиці супроводжувалося справжнім вибухом культурної парадигми, який, за висловом Н. А. Соловйової, означав «повернення до національного, неповторного», пошуки «необмежених можливостей нового універсального бачення» [4, с. 14]. В цьому контексті особливого значення набули орієнтальні мотиви.

Сучасні дослідники преромантизму одноголосно відмічають особливий розквіт орієнтальної тематики в цей період. Інтерес до східного матеріалу традиційно пов'язують з експансією Франції й Англії на Схід. Також акцентують той факт, що саме у середині 18 сторіччя вийшли в світ найвідоміші переклади «Корану». Якщо «Казками тисяча й однієї ночі» захоплювалися, починаючи з їхнього перекладу Галаном на початку сторіччя, то інтерес до сакральних книг східної культури виникає в епоху Преромантизму. Крім цього, в цей час відбувається поява зацікавленості арабською (мусульманською) культурою як такою. Головним джерелом інформації стає визначна для свого часу «Східна бібліотека» д'Ербелло (D'Herbellot. *Bibliothèque Orientale. Dictionnaire Universal contenant generalement tout se qui regarde la connaissance les peuples de l'Orient*, 1697) [2, с. 7].

Інтерес до Сходу було втілено у художній свідомості епохи: Н. А. Соловйова каже про цілий ряд творів зі східною тематикою: роман С. Джонсонсона «Расселас» (1759), драми А. Доу «Сетона» (1769), «Зингиз» (1774), «Казки Інатумі з Делі» (1765), дослідниця відмічає особливу моду на все східне [4, с. 15]. За її думкою, «Схід приваблював новим колоритом, новими почуттями й традиціями, що лягли в основу естетичних вподобань преромантиків» [4, с. 15]. У той час варто зазначити, що виокремлений дослідницею ряд відноситься до другорядної масової літератури.

До особливих, «знакових» творів періоду преромантизму В. М. Жирмунський відносить «Закоханого дьявола» Жака Казотта (1776) і «Ватека» Бекфорда (1782) [2, с. 9]. Поява цих творів знаменує важливий період в історії фантастичної літератури: за думкою вченого, «Закоханий диявол» займає перше за часом місце в ряду романтичних оповідань з елементами фантастики, що мають нову

психологічну задачу – розкрити підсвідомий рух душі людини. З «Ватека» Бекфорда починається історія романтичного орієнталізму, відкриття романтики «Сходу» [2, с. 9]. Очевидно акцентування літературознавцем нової функції фантастичного у цих творах: розширення проблемно – тематичного комплексу, яке наближає їх до романтизму, робить їх «романтичними».

У той час обидва ці твори являють важливий етап у формуванні фантастичного дискурсу 19 сторіччя. В них наявні пошуки нової поетики, нових шляхів і засобів оповідання.

Список використаних джерел:

1. Вершинин И. В. Предроманизм: новое в литературной эстетике / И. В. Вершинин, В. А. Луков // «Педагогика и психология», «Филология и искусствоведение». – 2009. – 6 (8). – С. 1519–1527.
2. Жирмунский В. М. У истоков европейского романтизма / В. М. Жирмунский, Н. А. Сигал // Уолпол. Казот. Бекфорд. Фантастические повести. – Л. : Наука, 1967. – 296 с.
3. Луков В. А. Предромантизм: культурное явление и пути его осмысления / В. А. Луков // Проблемы филологии, культурологии и искусствознания, 2010. – № 1. – С. 96–103.
4. Соловьева Н. А. Предромантизм / Н. А. Соловьева. – М. : Издательский центр «Академия», 2005. – 272 с.
5. INFERNALIANA. Французская готическая проза XVIII–XIX веков : пер. с фр. [Електронний ресурс]. – М. : Ладомир, 1999. – 759 с. – Режим доступу : <http://www.coollib.com/b/271175>

К. ф. н. Гончарук О. В.

Івано-Франківський національний медичний університет

ЕПІСТЕМІЧНА ФУНКЦІЯ ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ВИРАЖЕННЯ

Одним з актуальних питань сучасного синтаксису є специфіка використання та функціонування вставлених конструкцій як одного із репрезентантів категорії модальності, які за своїми властивостями найбільш спрямовані у сферу мовлення і мають значний комунікативний потенціал. Комунікативно-прагматичне дослідження вставлених компонентів з урахуванням модальних значень дає змогу висвітлити приховані особливості цих синтаксичних одиниць і, відповідно, створити

цілісну модель їх функціонування у висловленні, що досі не було предметом окремого дослідження в українському мовознавстві.

Вставлені конструкції є насамперед засобами вираження об'єктивно-суб'єктивної модальності, яка реально існує в комунікативно-інформаційному плані, представляє відношення до певної події, ситуації, розглянутої в основному висловленні. Особливістю вставлених компонентів є те, що вони в структурі висловлення поряд із базовою інформацією є надбудовою, факультативним елементом, що відсунутий на другий, паралельний план. Вставлені компоненти подають додаткову інформацію щодо основної частини, хоча іноді інформація, представлена у них, буває значеннєво важливіша, ніж базова. Часто на об'єктивну модальність у вставленні відбувається нашарування суб'єктивної модальності раціонально-оцінного характеру.

До складових компонентів суб'єктивної модальності належать: «ставлення мовця до змісту висловлення», яке окремі лінгвісти розуміють як «ступінь вірогідності» змісту речення з погляду мовця, відповідність його до дійсності («проста вірогідність», «проблематична вірогідність», «категорична вірогідність») [4, с. 39]; «міру впевненості» мовця в реальній значущості його висловлення [2, с. 294]; «ступінь імовірності» відповідності дії реальності з погляду мовця («упевненість», «можливість», «сумнів») [1, с. 15] тощо. Тобто логічна (раціональна) оцінка передає особливості суб'єктивного осмислення базису, надає йому значеннєвої вагомості (з погляду мовця) у момент акту спілкування.

Вставлення із суб'єктивною модальністю раціональної оцінки реалізують таку комунікативно-прагматичну функцію, як **епістемічна**, яка, у свою чергу, диференціюється на значення:

1) упевненості: а) ствердження; б) переконання, запевнення;

2) невпевненості: а) сумнів; б) припущення; в) зацікавлення;

Епістемічна функція виражає ступінь упевненості / невпевненості в істинності повідомлення. **Упевненість** передбачає такі функціональні різновиди:

- **ствердження** (непохитна, усталена, остаточно висловлена думка про когось, що-небудь, яка не підлягає сумніву): *Тож пий спокійно, Гертрудо, – Ніколи*

тебе не убуде (То автор-лайдак із нудів Вколошав тебе, авжеж!) (Забужко О.); *Іноді бувало таке, що вона (подумки, звичайно ж!) забороняла собі навіть наближатися до тих дверей у своєму уявному «готелі світу», за якими оселила Макса...* (Роздобудько І.) – стверджувальна частка **авжеж**, модальне слово **звичайно** зі значенням достовірності в окличних конструкціях служать для підтвердження істинності сказаного;

- переконавання, запевнення (думка, висловлена з метою переконати, запевнити в комусь, чомусь): *Погляди часто й надовго зупинялись на козаках (бо то, таки дійсно, була мальовнича група!)* (Винниченко В.); *Далі говірка молодиця розповіла мені, що, коли я сидів у тюрмі, моя мати приходила до них кидати на карти («Бо я таки справді є ворожка!»), і вона вгадала матері, що я незабаром буду дома* (Васильченко С.) – запевнення в істинності, справжності дії виражається за допомогою модальних слів із семантикою реальності того, що відбувається **дійсно, справді**, підсилених стверджувальною часткою **таки**; *Нема чого тайти – «романсували» трошки (де ж молодь не романсує?), але й училися пильно* (Пчілка О.); *Марта встає (а що їй ще робити?) і покійно відходить слідом за Хомським туди, де танцюють повільний танець у напівтемряві* (Андрухович Ю.) – невласне питальні конструкції репрезентують риторичне запитання, яке не вимагає відповіді, оскільки відразу передбачає її, таким чином нейтралізуючи питальне значення; зазначена риторичність підсилена частками **ж, ще** як додатковими засобами переконання реципієнта; *А тут мене вже оперізують ливов і попід пахи, і в поясі, – я стаю в кибель... «Ну», – кличе якийсь голос (а хто знає, відки він?)*. (Франко І.) – мовець свідомо переміщує інтонаційний центр на питальний елемент **хто** з метою заперечення (**хто = ніхто**), щоб таким чином виділити та надати раціонально-емоційного значення запевнення в тому, що ніхто не знає, звідки лунає голос; – *Пішла поміж чоловіків, хитрощами зібрала їх разом (а ви знаєте, як у ті часи чоловіки неохоче слухали жінок?)...* (Вільде І.) – особливість риторичного «ораторського» питання полягає в тому, що зростає елемент адресованості завдяки використанню особового займенника **ви** у функції звернення, створюється «ілюзія безпосереднього контакту, діалогу автора

з читачем» [3, с. 99], тобто діалогізується, «оживлюється» монологічне мовлення, активізується сприйняття мовцем інформації; *Він – я це знаю – не дасть мені ніколи причини жалувати моєї щирої прихильності до його колишньої любові, а теперішньої приязні* (Кобилянська О.) – предикат зі значенням розумової діяльності **знаю** використовується мовцем з метою переконати в достовірності своїх знань.

До функціональних різновидів вставлень із семантикою **невпевненості** належать конструкції, що виражають:

- сумнів (непевність щодо вірогідності, можливості чого-небудь): *Так сумно, так без краю сумно. Усе скінчилось. (Чи й було?) Дивлюсь недвижно і бездумно Крізь зимове морозне шкло* (Рильський М.) – питальні конструкції виражають непевненість у вірогідності повідомлюваного, де питальна частка **чи** є засобом нашарування додаткових смислових відтінків (сумнів); *Вона шукає причини цього безладдя, цього гарячого поспіху, цього бажання причепуритися (а може, і сподобатися – хто знає?)* (Вільде І.) – суб'єктивно-модальна синтаксема **а може** не змінює значення питальності, а тільки надає особливого модально-експресивного відтінку гіпотетичності вставленій конструкції;

- припущення (непевність щодо вірогідності, можливості чого-небудь, яка передбачає можливу, ймовірну відповідь): *Белугін озирнув її постать: чепурний, кокетливий беретик хорошого зеленого типу (мабуть, закордонного походження)* (Винниченко В.); *Мої убоління за Дарочку виявилися небезпідставними: вона не показалася того дня на люди, мабуть, соромилася, а наступного, вдосвіта (очевидно, домовлено було з шофером), підкотила до Бурдюгового дому машина й повезла дівчину в Мелітополь* (Міщенко Д.) – передається емоційно нейтральними та окличними конструкціями, які виражають непевненість з допомогою модальних слів **мабуть, очевидно**, водночас припускається ймовірна відповідь на неї;

- зацікавлення (викликана чим-небудь, ким-небудь увага до когось, чогось, яка передбачає пошук інформації з метою з'ясування, уточнення незрозумілого чи взагалі невідомого): *На одній вулиці, де народ у тривозі висипав з хат, він*

бачив, як якась кругловида кучерява дівчина (чия вона?) кидалась поміж люди з тхоревим хутром і всіх благала, щоб заховали (Коцюбинський М.); А біля Шамрайки – хто ж це там? – Ага, Тодось Бохонко (Гуцало Є.); Про Ілька Аркадій намагається не думати (все ж таки скільки в нього дітей: двоє чи троє?) (Вільде І.) – передається питальними конструкціями із питальними компонентами: атрибутивним компонентом **чия**, предметним компонентом **хто**, обставинним компонентом **скільки**, – які сигналізують про модальний статус аналізованих вставлень, указують на зацікавлення автора в одержанні певної інформації. Додатковими засобами вираження інтересу до очікуваної відповіді є підсилювальні частки **ж**, **все ж таки**.

Таким чином, вставлені конструкції із суб'єктивною модальністю, які втілюють раціональну оцінку, мають значення епістемічності. Епістемічна функція передбачає відтворення ступеня впевненості / невпевненості в істинності, правдивості інформації.

Як бачимо, для передачі впевненості, підтвердження істинності, правдивості поданої інформації використовуються вставлені конструкції, що містять модальні слова зі стверджувальною семантикою, функція яких і полягає у тому, щоб переконати, запевнити в достовірності думки, висловленої мовцем. Підсилювально-видільні частки в окличних конструкціях, невласне питальні конструкції у функції риторичного ствердження, а також предикати у функції запевнення теж є свого роду допоміжними засобами, показниками істинності сказаного мовцем.

Вставлені конструкції невпевненості у повідомлюваній інформації відображають «реальність / ірреальність факту», з їх допомогою втілюється «прагнення мовця – одержати конкретну інформацію» [5, с. 5] або ж реалізується потреба автора компенсувати недостатність, неповноту певної вихідної інформації шляхом її розширення. Значення невпевненості реалізується шляхом використання окличних або питальних конструкцій з питальними і без питальних компонентів, з питальною часткою **чи**, а також модальних слів із семантикою невпевненості.

Список використаних джерел:

1. Гак В. Г. О категориях модуса предложения / В. Г. Гак // Предложение и текст в семантическом аспекте : межвуз. тематический сб. – Калинин : КГУ, 1978. – С. 19–26.
2. Грелл М. О. О сущности модальности / М. О. Грелл // Языкознание в Чехословакии, 1956–1974 : сб. статей / пер. с чеш., словац., англ. и фр. / под ред. А. Г. Широковой. – М. : Прогресс, 1978. – С. 277–301 с.
3. Калинина А. А. Риторический вопрос среди различных типов предложений / А. А. Калинина // Русский язык в школе. – 1987. – № 4. – С. 97–101.
4. Панфилов В. З. Категория модальности и её роль в конституировании структуры предложения и суждения / В. З. Панфилов // Вопросы языкознания. – 1977. – № 4. – С. 37–48.
5. Шабат С. Т. Категорія питальної модальності в сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / С. Т. Шабат. – Івано-Франківськ, 2000. – 19 с.

Кравець О. В., Шепель Ю. О.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ЗАСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ ТЕМАТИКИ

Відповідно до розглядуваної теми проаналізовано питання щодо перекладу термінів мистецтвознавчої тематики. При цьому акцент був зроблений на виявленні способів і специфіки перекладу саме таких термінів.

Термінами можуть стати трохи не будь-які лексичні одиниці мови, що перейшли до вузькоспеціальної області та позначають її конкретні поняття. Існує безліч підходів щодо перекладу лексичних одиниць з однієї мови іншою. Відзначимо, перш за все, що в загальних рисах можна позначити два шляхи перекладу, якими послуговується перекладач: переклад прямий, або буквальний, і переклад непрямий.

Ми використали класифікацію, що складається з семи видів трансформацій: запозичення, калькування, дослівний переклад, транспозиція, модуляція, підбір еквівалентів і адаптація [1, с. 69-72].

Розглянувши всі особливості перекладу термінів мистецтвознавчої тематики, можна дійти висновку, що найбільш важливими з них виявляються такі: врахування контексту, в якому вживається термін; пошук еквівалентів у мові перекладу; передача основної семи терміна, а не форми, за допомогою якої вона виражена

в мові оригіналу; застосування описового перекладу лише при наявності слів-реалій, відсутніх у мові перекладу.

Великий вчений і перекладознавець А. Нойберт стверджував, що в разі перекладу тексту, призначеного для носіїв мови, специфіка прагматичних відношень виключає можливість їхнього відтворення для аудиторії ПМ і в цьому сенсі їх переклад не є можливим [3, с. 135]. Тому яким би не був переклад не можна говорити про те, що він може зрівнятися з величиною тексту оригіналу.

Насамкінець хотілось би пригадати слова Ельзи Тріоле: «Перевод... — мучительный, изнурительный, раздражающий и приводящий в отчаяние труд. Труд обогащающий, нужный людям, требующий самоотрешенности, скрупулезности, честности, скромности... и, конечно, таланта» [2, с. 3].

Список використаних джерел:

1. Бурак А. Л. Введение в практику письменного перевода с русского языка на английский. Этап 1: уровень слова / А. Л. Бурак. – М. : МГУ им. М. В. Ломоносова, 2002.
2. Гарбовский Н. К. Теория перевода / Н. К. Гарбовский. – М. : Изд-во Московского ун-та, 2007.
3. Нойберт А. Прагматические аспекты перевода / А. Нойберг. – Лейпциг, 1968.

Рубцова В. В., Комова Г. В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІІТ

В РАМКАХ ДИСЦИПЛІНИ

«ІНОЗЕМНА МОВА ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ»

В даний час все більше уваги в навчальному процесі приділяється інноваціям. Інновації в педагогічній діяльності також як і у виробництві, насамперед, означають нововведення, оновлення, зміну існуючих педагогічних технологій, застосовуваних у навчальному та виховному процесах. Цілями інновації в освіті є забезпечення високого рівня інтелектуально-особистісного і духовного розвитку студента; створення умов для оволодіння ним навичками наукового стилю

мислення; навчання методології нововведень в соціально економічній та професійній сферах; формування стійкого інтересу до обраної професії, а також до інноваційної ініціативи. Усе вищезгадане є у вищій мірі актуальним сьогодні, у XXI столітті, коли є наявною стійка тенденція до переорієнтації системи вищої освіти на нові цінності, де гуманізація педагогічного процесу та демократизація міжособистісних відносин стали наріжним каменем сьогодення. Сьогодні випускник вищої школи повинен бути конкурентоспроможним, затребуваним на ринку праці, це означає, що він повинен бути не тільки першокласним професіоналом, а й мати високий рівень загального розвитку, володіти інформаційно-комунікаційної компетенцією, бути здатним приймати самостійні рішення, нестандартно мислити.

На кафедрі міжкультурної комунікації та іноземної мови багато років ведеться активна робота з впровадження інноваційних педагогічних технологій. Викладачі працюють над досить широким спектром видів і форм інноваційної педагогічної діяльності. У рамках активного та проблемного навчання широко застосовуються інтерактивний метод (комунікативна методика), розв'язання проблемних ситуацій (метод проектів, метод кейсів, метод розумового квесту, *побудова діаграм Венна*), евристичне навчання, навчання у співробітництві та самонавчання, ведуться тематичні дискусії та проводиться навчання креативному письму. Також створюються сприятливі умови для використання ігрових технологій (рольові етюди та ігри), інформаційно – комп'ютерних технологій (технології Веб-2, скайп-технології, комп'ютерне тестування, навчання фахової лексиці з використанням спеціальних програм та ресурсів Інтернет).

Огляд сучасної методичної літератури дозволяє зробити певні висновки щодо бачення інноваційних процесів у освітньому середовищі. Багато та плідно аналізуються методи використання інноваційних педагогічних технологій у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах, велика кількість небайдужих викладачів, що залучена у процес застосування ІТТ, презентує свій особистий успішний досвід та досягнення у цій галузі, а також своє бачення шляхів розвитку інноваційних форм освітньої діяльності у майбутньому.

Але ми хотіли б зосередити свою увагу на деяких питаннях, пов'язаних з виникненням певних труднощів та проблем, з якими викладачі іноземної мови можуть зіткнутися (і це підтверджується багаторічним досвідом викладачів кафедри у застосуванні численних інноваційних педагогічних методів та технологій) у процесі впровадження ІПТ на заняттях іноземною мовою у ВНЗ. Вважаємо за необхідне проаналізувати деякі проблеми, що виникли у процесі впровадження ІПТ у навчальний процес та запропонувати свій особистий погляд на можливі шляхи їх вирішення.

Метод проектів є завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову, яку студенти виконують протягом певного відрізка часу. Було виявлено, що не усі студенти мають навички самостійної роботи та обробки знайденого матеріалу, особливо на перших курсах навчання. Це обумовлено низьким ступенем впровадження самостійної роботи у середніх навчальних закладах. Тож важливу роль у формуванні цих навичок відіграє викладач вищого навчального закладу, який повинен правильно пояснити завдання та особливості його виконання студентами, а також координувати їх роботу на усіх етапах виконання проектної роботи. Ще одна проблема – реферативний характер проектних робіт. Студент презентує проектну роботу, що являє собою зібраний матеріал з джерел мережі Інтернет, при цьому практично відсутня творча, креативна складова. Уникнути цього викладач може, пропонуючи більш складні теми для проектних робіт, а також підвищуючи мотивацію студентів та акцентуючи увагу на важливості роботи для отримання практичних навичок та вмінь.

Проблемою **методу кейсів** є те, що кейси бувають занадто самодостатніми. Студенти отримують повний набір інформації – все, що потрібно знати про ситуацію в структурованому вигляді. У цьому випадку вони вже не можуть проводити досліджень або з'ясувати, що проблема насправді в чомусь іншому. Така ситуація блокує пошук додаткової інформації, в якій вони можуть потребувати. Або, навпаки, вихідні дані кейса часто занадто обмежені і не дають повної свободи для прийняття рішень. Практика застосування методу кейсів показала,

що особливо відчутні результати він дає у поєднанні з методом проектів. Обидва методи ведуть до інтегрованого розвитку професійних умінь. Студенти набувають досвіду спілкування в ситуаціях, максимально наближених до професійного контексту і одержують навички роботи в трудовому колективі.

Рольова гра дає можливість поуправлятися в різних типах поведінки, дозволяє жваво й безпосередньо представити академічний матеріал. Недоліками рольової гри є те, що на неї іде багато часу (як на підготовку, так і проведення), гра залежить від індивідуальних особливостей викладача та студентів. Ця проблема може бути знята шляхом використання ігрових етюдів – їх можна використовувати частіше, навіть у групах зі слабою мовною підготовкою.

До проблем, які було виявлено у випадку використання методів **розв'язання проблемних ситуацій або інших інтерактивних методик**, можна віднести складності зі спонуканням студентів до активної розумової діяльності, тобто студенти вдало користувалися домашніми заготовками, але викладачу доводилось час від часу керувати дискусією замість лідерів підгруп і направляти обговорення у потрібне русло. Проблемою також можна вважати слабкі «фонові» знання студентів та знання спеціальних дисциплін, а також труднощі з висуванням креативних рішень. Крім того, відзначається стійка тенденція у студентів з нижчим рівнем володіння мовою переходити з англійської на рідну мову під час дискусій. Можливі шляхи вирішення можуть бути наступними: протягом семестру стимулювати роботу студентів шляхом введення завдань за змістом («Поясніть», «Уточніть», «Доведіть»); частіше використовувати не тільки проблеми мовного характеру, але й проблеми з логіко-смісловим змістом, а також «мозковий штурм» для виявлення та оцінки нових ідей; для заохочення менш-активних студентів можливо завчасне приготування для них суппортних міні-карток з незавершеними прикладами фраз, чи ключовими словами, що можуть бути використані для висловлення власної думки з певного питання (тільки слова та фрази повинні відображати різні можливі варіанти відповіді, в чому студент повинен розібратися самостійно); видача більш індивідуалізованих завдань, з урахуванням особистісних характеристик та рівня підготовки окремих студентів; застосування системи

бонусів як стимулу уникати використання рідної мови на занятті; використання технічних пристроїв для запису виступів студентів з метою подальшого їх аналізу та виправлення помилок.

Щодо проблем у ході застосування елементів **евристичного навчання** слід зауважити, що ця методика великою мірою спирається на так звану Сократову бесіду, або діалог (викладач за допомогою спеціально підібраних питань приводить студентів до певних висновків або умовиводів). Як правило студенти включаються у групові дискусії і ось тут виявляються деякі труднощі використання цього методу: у групах з середнім та низьким рівнем знань як правило працюють та ведуть діалог з викладачем тільки невелика кількість студентів, ті, що мають вищий рівень знань на рівні групи, а решта студентів не бере активної участі у дискусії або «мозковому штурмі», не взаємодіє у необхідній мірі з викладачем, і в такій ситуації не досягається основна мета евристичного процесу – у ході педагогічної взаємодії підвести студентів до протиріччя та запропонувати їм знайти рішення самостійно. Вочевидь, з досвіду зарубіжних країн (США або Велика Британія) корисно було б перейняти практику бендингу (banding – розподіл на стрічки, смуги, в залежності від рівня інтелекту) або стрімінгу (streaming – розподіл на потоки, групування за здібностями) у формуванні груп вивчення іноземної мови.

Таким чином, інноваційні технології, які ми сьогодні розглянули, істотно збагачують і урізноманітнюють викладання іноземних мов, але треба підкреслити важливість обрання релевантних для кожної аудиторії технологій, враховуючи рівень слухачів та педагогічну мету та необхідність утримання розумного балансу між новими та традиційними методами навчання задля уникнення вищезгаданих проблем та досягнення очікуваних результатів.

Рубцова В. В., Мужецький П. П.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

ПРОБЛЕМНИЙ МЕТОД У ВИКЛАДАННІ ГРАМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

Не є секретом, що в сучасному світі освіта вирішує зовсім інші завдання, ніж 10 або 20 років тому. Розвиток технологій, прискорення темпів приросту інформації, зміна структури зайнятості як наслідок економічних процесів, супутніх переходу від постіндустріального суспільства до інформаційного суспільства знання – все це диктує необхідність впровадження широких якісних змін в структурі вищої освіти, в методах і підходах, необхідних для відповіді на виклики сучасності.

Надбання студентом вищого навчального закладу когнітивної компетентності стає нагальною потребою, без чого стає неможливим рух вперед. Відомо, що когнітивна компетентність – це готовність до постійного підвищення свого освітнього рівня, потреба в актуалізації і реалізації особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння, прагнення до саморозвитку, постійному збагаченню своєї професійної компетентності.

Коли ми говоримо про шляхи формування когнітивної компетентності, ми спираємося на необхідність розвитку когнітивних вмінь студента. Такі вміння розвиваються в ході самостійної пізнавальної діяльності, і у якості надзвичайно важливого аспекту діяльності студента тут необхідно відзначити здатність поповнювати знання і доучуватися в процесі самостійної пошукової та творчої діяльності. Відомо, що навчання є досить ефективним, коли мозок створює свої власні ментальні структури. У той же час, виникають певні складнощі, якщо ззовні нав'язуються готові (в нашому випадку – граматичні) структури і висновки. Тобто надзвичайно важливо в процесі навчання іноземній мові допомогти студенту самостійно створювати і розвивати лінгвістичне знання в ході набуття досвіду власної діяльності: від постановки проблеми до здійснення

контролю, від виконання найпростіших видів роботи до більш складних, що носять пошуковий характер. При цьому самоосвіта є спеціально організованою, самодіяльною, систематичною пізнавальною діяльністю, а проблемний метод при поясненні граматичних структур – ефективним і релевантним.

Розглянемо, яким чином застосування проблемного методу при вивченні граматичних явищ може сприяти справі формування когнітивних компетенцій у студентів на прикладі презентації граматичної теми «Participle I»

Ми починаємо пояснення теми з виявлення загальних ознак Participle I. Насамперед необхідно відрізнити Participle I від співпадаючих з ним по звучанню іменників. З цією метою ми пропонуємо студентам ряд прикладів, що містять як дієприкметники, так і іменники:

1. Modern office **buildings** have false floors, under which computer and phone wires can be laid.

2. The police entered **the building** by the side door.

3. The church is the only **ancient building** in the city to survive.

4. **Building a house** yourself without hiring a general contractor, you should take into account useful tips and information on homebuilding, house plans, home financing, etc.

5. In this video I am **building a** survival **shelter** with a tarp.

6. **Reading the books** that everyone else is reading, you can find out what everyone else is thinking.

7. What are the voltmeter **readings in the circuit below**, when the switch is closed?

8. For each voltmeter position, click on the box with **the** correct **reading**.

Студенти проводять порівняльний аналіз речень, а потім на основі даних аналізу роблять відповідні висновки. Для більш ефективного і швидкого результату можна запропонувати комплект питань з метою розвитку евристичної бесіди, наприклад: Які граматичні ознаки ви бачите у слів, виділених жирним шрифтом? На що вказує наявність артикля або іншого визначника перед словом з суфіксом -ing? Про що говорить наявність лівих і правих означень? Показником якого граматичного явища є суфікс -s? Серед висновків, які будуть зроблені студентами

на основі прикладів і навідних запитань викладача, будуть умовиводи про те, що на відміну від іменника, Participle I не може мати перед собою артиклів або інших визначників, лівих і правих означень, а також суфікса -s. У свою чергу ознакою Participle I може служити наявність прямого додатка.

Потім ми переходимо до ознак форми Participle I. Що стосується ознак часової співвіднесеності, то доцільно запропонувати студентам пари речень з прозорим граматичним контекстом, наприклад

1. **Passing** the channel we took a pilot.
2. **Having passed** the channel we landed pilot.
3. **Entering** the room he greeted everybody.
4. **Having entered** the college I was determined to complete the course.
5. **Having arrived** two days before the opening of the conference, they had enough time to go sightseeing.

Очікується, що студенти, проаналізувавши дані пари речень, дійдуть до висновку про те, що при наявності в складі форми Participle I допоміжного дієслова to have, дія Participle I передує дії дієслова-присудка. А при відсутності в складі форми Participle I допоміжного дієслова to have, дія Participle I збігається з дією дієслова-присудка або відбувається взагалі.

Тісно пов'язаним з попередньою темою є огляд ознак стану. І знову студентам пропонується комплект речень з яким граматичним контекстом:

1. **Building** the house we use shell rock.
2. **Being built** of shell rock the house is warm.
3. **When signing** the documents you should take into account the terms of payment and delivery.
4. **Not being signed** in time, the agreement can't be considered valid.
5. **Having signed** the documents the manager gave them to the secretary.
6. **Having been signed** long ago the treaty has been ratified this year.

Для того, щоб максимально докладно проаналізувати ознаки стану, ми готуємо питання, які допомагають викладачеві вести евристичну бесіду, наприклад: До якого іменника відносяться виділені Participle I? Чи виконують ці іменники дії або над ними виконуються дії? Які дії одночасні? Які події відбулися раніше?

Як правило, подібні питання дозволяють студентам швидко прийти до висновків про те, що наявність у складі форми Participle I допоміжного дієслова to be в поєднанні зі смисловим дієсловом в III формі вказує на пасивний стан (як в прикладах 2,4,6). Більш того, ця форма висловлює вплив, яке відчуває на собі особа або предмет, а Participle I в формі дійсного стану висловлює дію, скоєну особою або предметом (як в прикладах 1,3,5).

За такою ж схемою в подальшому можна будувати заняття, присвячене виявленню стройових ознак Participle I і його численних функцій в реченні.

На закінчення треба відмітити, що створення проблемних ситуацій базується на порівнянні знайомих структур з новими, тобто з тими, що ще повинні бути опановані. Таким чином йдуть декілька основних паралельних процесів – активізація пасивних знань та творчих процесів, пов'язаних з зіставленням граматичних явищ, пошук подібностей та розбіжностей, etc. Ми можемо стверджувати, що використання проблемного методу у викладанні англійської граматики сприяє формуванню у студентів здатності переносити знання й уміння з одного виду професійної діяльності в інший, доводити правдивість або помилковість окремих положень, ставити та розв'язувати пізнавальні завдання, вміння аргументувати судження, робити глибокі висновки та узагальнювання, аналізувати та зв'язувати у систему отриману інформацію.

К. ф. н. Рудківський О. П.

Київський національний лінгвістичний університет

**КОНТРАСТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ
ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ**

Контрастивні дослідження переважно пов'язані із синхронічним аспектом мови (зіставне мовознавство досліджує мови на синхронічному зрізі, тобто різні мови зіставляються на певному часовому відтинку без урахування їхніх попередніх станів). Синхронічний підхід більш характерний для стадії аналізу мовних фактів.

На стадії синтезу він, як правило, доповнюється підходом діахронічним (діахронія виявляється у просторі).

Діахронічні константи – це аналогічні процеси зміни структур низки мов, що вносять суттєві, схожі зміни в їх типологію і тому тісно пов'язані з їхньою періодизацією. Більша частина мовознавців [1; 3; 5] одностайні щодо вчення про типи мов, які вивчаються шляхом порівняння, тобто протиставлення як окремих рівнів, підрівнів та мікросистем, так і систем окремих мов у цілому й груп мов. Типологічні дослідження передбачають виділення того спільного, що представлено у всіх мовах. Це спільне для всіх мов покладено в основу типологічних порівнянь.

Для повного зіставного аналізу в нашому дослідженні необхідно деталізувати, в першу чергу, становлення зімкнених приголосних у індоєвропейській мовній сім'ї, їх розвиток у спільногерманській та давньослов'янській мовах. Індоєвропейська підсистема зімкнених приголосних містила такі фонemi, як глухі /p, t, k/, дзвінки /b, d, g/ та дзвінки придихові /b^h d^h g^h/ [4, с. 66–68].

У процесі подальшого розвитку (II-I тисячоліття д. н. е.) дзвінки придихові приголосні /b^h d^h g^h/ (т.з. *Mediae aspiratae*) перейшли в грецькій мові в глухі придихові /p^h t^h k^h/ (т. з. *Tenuis aspiratae*). У спільногерманській мові відбувається перший зсув приголосних, унаслідок якого глухі зімкнені приголосні переходять у глухі щілинні: p → f, t → f̃, k → χ (h).

Щодо дзвінких зімкнених приголосних /b, d, g/, то в інтервокальній позиції вони реалізуються як спірантизовані дзвінки пловивні приголосні звуки [b̃, d̃, g̃]. Унаслідок другого перебою приголосних давньоверхньонімецькі глухі придихові приголосні /p, t, k/ перетворюються на початку слова під час гемінації, а також після приголосних у африкати (pf, ts, ky) відповідно. У положенні між двома голосними вони стають довгими спірантами: /p → ff/, /t → ss/, /k → hh/ [2].

Спільногерманська глуха спірантизована фонема /f̃/ перетворюється у дзвінкий приголосний /d/, а дентальний /d/ – у глуху фонему /t/. Окрім того, в індоєвропейських мовах-кентум (у т. ч. й германських) існують три ряди гутуральних

приголосних: палатальні /k^j, g^j, g^{hj}/, велярні /k, g, g^h/ та лабіовелярні /k^w, g^w, g^{wh}/, які мови-сатем (у т. ч. слов'янські) перетворюють у щілинні та свистячі приголосні, після чого вони зазнають палаталізації та/або африкатизації: /k^w/ → /k, t̪ç, (t̪)s/, /g^w/ → /g, z, (d)z/, /g^{wh}/ → /g, z, (d)z/.

В індоіранській мові існує ще четвертий ряд зімкнених приголосних: /p^h, t^h, k^h/, завдяки цьому можна встановити систему індоєвропейських зімкнених фонем: лабіальні – /p, b, p^h, b^h/, дентальні – /t, d, t^h, d^h/, палатальні – /k^j, g^j, k^{jh}, g^{jh}/, велярні – /k, g, k^h, g^h/, лабіовелярні – /k^w, g^w, k^{wh}, g^{wh}/.

Склад приголосних фонем слов'янських та германських мов суттєво різноманітніший, ніж фонемний інвентар голосних досліджуваних мов. Найважливішою розрізнявальною ознакою для плозивних слов'янських мов є наявність/відсутність палаталізації, для зімкнених приголосних у германських мовах, релевантним є розрізнення цих приголосних на сильні глухі (fortis) та слабкі дзвінкі (lenis), тоді як зімкнені приголосні слов'янських мов диференціюються лише за ознакою «дзвінкість/глухість». Слід зазначити, що слов'янські палаталізовані приголосні не реалізуються перед голосними [ε а о у]. Вони виявляються лише перед голосним переднього ряду [i]. Таким чином, можна стверджувати, що їх м'якість зумовлена позиційно й тому, наприклад, твердий [d] і м'який алофон [d^j] належать фонемі /d/.

Характер пом'якшення певних приголосних проявляється в слов'янських мовах по-різному. У деяких пом'якшених приголосних змінюється місце та спосіб артикуляції, напр. апікодентальний плозивний [d] переходить у ламіноальвеолярний зімкнений [d^j]. Перехід глухого твердого [t] у м'яку африкату [t̪ç] та твердого дзвінкого [d] у м'яку африкату [d^jz] становить одну з типових рис фонетичної системи польської та білоруської мов, що позначається термінами «щекання» й «дзекання». Цей процес відбувається тоді, коли проривні приголосні [t] і [d] знаходяться в положенні перед [ε] і [i] або перед палаталізованим [v^j].

Типовою властивістю слов'янських мов є довгі зімкнені приголосні. Ними можуть бути як палаталізовані, так і непалаталізовані проривні приголосні.

Тривалість приголосних у слов'янських мовах є дистинктивною, однак не має однозначного статусу, тому що існують лише деякі форми з довгими приголосними. У германських мовах тривалість приголосних не є сигніфікативною.

Отже, ступінь вияву смислорозрізнявальної ознаки «зімкнений» та межі інваріантності реалізації відповідних сильних і слабких приголосних германських та слов'янських мов зумовлені не лише позиційними і комбінаторними змінами, а й залежать від різних інших позамовних факторів (територіальних, соціальних, вікових, гендерних).

Список використаних джерел:

1. Гак В. Г. О контрастной лингвистике / В. Г. Гак // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XXV : Контрастная лингвистика. – М. : Прогресс, 1989. – С. 5–17.
2. Жирмунский В. М. Общее и германское языкознание / В. М. Жирмунский. – Л. : Наука, 1976. – 696 с.
3. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. П. Кочерган. – К. : Академія, 2006. – 424 с.
4. Семереньи О. Введение в сравнительное языкознание / О. Семереньи. – М. : Прогресс, 1980. – 408 с.
5. Скаличка В. Я. К вопросу о типологии / В. Я. Скаличка. – 1966. – № 4. – С. 29–30.

К. ф. н. Стаховська Н. Ф., Оганян В. В.

Дніпродзержинський державний технічний університет

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ПРИЙМЕННИКІВ ПО З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Для українського мовлення важливе правильне вживання прийменника по, особливо тоді, коли йдеться про переклад з російської мови українською. Адже російські конструкції з прийменником по в українській мові перекладаються цілим рядом конструкцій з прийменниками:

За: за свідченням; за власним бажанням; за дорученням; за наказом; за вказівкою; менеджер за професією і т. д.;

З: з питань комерційної торгівлі; з ініціативи; дослідження з уфології; курс лекцій з української мови; з багатьох причин; з певних обставин; з нагоди (чогось) і т. д.;

На: на замовлення; на вимогу; на пропозицію; на мою адресу;

Для: курси для вивчення; комісія для складання актів;

Після: після одержання посвідчення; після повернення; після від'їзду; після розгляду (чогось) і т. д.;

У (в): викликати у службових справах; у вихідні; в усіх напрямках;

По: черговий по району; наказ по відділенню; спеціаліст по проектуванню споруд; колеги по роботі; по можливості; комітет по сприянню малим підприємствам і підприємцям і т. д.

Конструкції з прийменником по виражають такі відношення:

По відношенню до– (з Р. в., у зн. прийм., об'єктне знач.): *Так, застосування цього методу не є видоспецифічним, на відміну від методів, що базуються на використанні «обеззброєних» штамів, які досить часто бувають авірулентними по відношенню до різноманітних сортів і видів рослин* (М. Кучук).

По всій довжині – (з Р. в., у ф. прийм., локативне знач.): *Тариф на транспортування нафти ПДМН із 1995 року становить: 4,9 долара за прокачування тонни нафти по всій довжині ділянки нафтопроводу в напрямку Одеси* (А. Єрмоєнко).

По дорозі від – (з Р. в., у зн. прийм.):

Вчора ввечері був морозець.

По дорозі від села їхала група людей верхи

По дорозі від ... до – (з Р. в. ... Р. в., у зн. прийм.):

Навіть не дуже досвідчений бізнес-консультант, не кажучи вже про хорошого бізнесмена, може по дорозі від прохідної до директорського кабінету скласти собі цілком визначене уявлення про те, хто його там чекає (В Дубровський);

Так ще тоді, як Тернівка гарна була, по дорозі від Сребрії до міста парюю миршавими кіньми і пара лошат ззаду, їхала зелена бричка, присадкувата, черевата, і страх торкотала (А. Свидницький).

По дорозі до – (з Р. в., у зн. прийм.):

Я взяв шахи й думаю занести по дорозі до читальні (У. Самчук);

Я поминаю ті пригоди й нещастя, що траплялися нам по дорозі до Індії й що коштували нам двох літаків і тринадцятьох людей – половину нашої експедиції (В. Винниченко);

«Хлопці» були два дужі, червонощокі поліцаї. І не тільки в поліцейській формі, але й із справжнісінькими аусвайсами, які не викликали ніяких підозр на контрольних пунктах по дорозі до Києва (П. Загребельний).

По дорозі з/із/зі – (з Р. в., у зн. прийм., локальне знач.): *Крім навчання, всі зайнялися ще іншими, практичнішими справами – Руденко й інженер заходилися з цвяшків, які вони десь попідіймали в лазні чи по дорозі з неї, та з шматків дроту робити голки* (І. Багряний).

Більшість із наведених конструкцій, які вживаються у значенні або у функції прийменників, мають синонімічні зв'язки з іншими прийменниками: наприклад, *по відношенню до* має синоніми *відносно, до, стосовно, щодо*; *по ходу* – *під час, у/в процесі*; *по дорозі від* – *дорогою від*.

Таким чином, «проблемність» прийменника *по* в українській мові полягає в тому, що вживання його обмеженіше порівняно з російською мовою. Там, де росіяни послуговуються одним багатозначним прийменником *по*, українці використовують або той-таки прийменник *по*, або (частіше) інші прийменники, або безприйменникові конструкції. З цього, однак, зовсім не випливає, що прийменник *по* мало характерний для української мови. Пам'ятаймо, що він уживається головним чином у просторовому значенні (*по селах*), при означенні предмета, на який спрямована дія (*по м'ячу*), на означення мети (*по воду*), у сполученні з числівниками (*по двоє*), на означення розміру й кількості (*по ложці*), у часовому значенні (*по обіді*), для вираження стосунків спорідненості, близькості (*дід по матері*).

Д. филол. н. Шепель Ю. А.

Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара

О ФУНКЦИОНАЛЬНО-КОГНИТИВНОМ ПОДХОДЕ

К СЛОВООБРАЗОВАНИЮ

С позиций когнитивизма лексическое значение рассматривается как отражение определенных, зафиксированных в языке пластов знаний и опыта, тесно связанных с деятельностью человека. Когнитивный подход предусматривает систематизацию всех типов знаний, заложенных в структуре слова и связанных с познавательной деятельностью человека. Когнитивный анализ позволяет выявить, какая структура знаний фиксируется в лексической единице, как осуществляется в слове сжатие и развертывание знания и как проявляется различная степень его детализации. Когнитивная функция организует взаимосвязь разноаспектных суперконцептов и концептов в содержании слов. При когнитивном подходе возможно выявление в лексическом значении слова качественно новых компонентов, которые определяют функционирование языковых единиц.

Словообразование представляет собой функционирующую систему, способную самоорганизовываться в результате взаимодействия закономерных явлений внеязыкового и внутриязыкового характера.

Функционально-когнитивный подход к описанию словообразования помогает обнаружить такие свойства словаря, которые уже изначально определяют поведение лексических единиц в речевой коммуникации.

Опора на когнитивность способствует выявлению имплицитно и эксплицитно выраженных семантических компонентов в смысловой структуре изолированных слов и целых блоков лексем, связанных с глобальным концептом. Такой подход позволяет дать функционально-семантическую классификацию лексической системы языка с учетом тех знаний, которые зафиксированы в словарных единицах. Так, производные наименования легко воспринимаются благодаря своей внутренней форме и связи с мотивирующей базой. В производных номинациях отражаются не только предметы, явления объективной действительности, но

и различные типы отношений, направления связей между реалиями. Например, концепт *варить* из сферы «действие», являющейся основным пластом человеческого опыта, пронизывает многие разряды реалий и получает развитие в производных словах, мотивированных блоком знаний, зафиксированных в главной единице словообразовательного гнезда. Ср.: семантический комплекс *варить* выступает в производных со значением лица (*варищик, кашевар, повар*), объекта (*вареник, варево, варенье*), признака (*вареный, отварной, сварочный*), средства (*заварка*), результата (*навар, отвар, заваруха*), орудия (*кофеварка, самовар, поварешка*), помещения (*поварня, пивоварня, кашеварня, сыроварня*). Названные типы производных отражают взаимодействие и взаимосвязь концептов: действия и лица, действия и предмета и т. д.

В современной лингвистике возрастает роль функционального подхода к описанию языковых явлений. Несмотря на существующие различия в его интерпретации и применении к конкретным фактам языка со стороны различных школ и направлений, можно принять, что сущность этого подхода заключается в выявлении тех обстоятельств (т. е. тех языковых и внеязыковых факторов и условий) функционирования и взаимодействия языковых единиц разных уровней, которые обуславливают порождение или выбор, воспроизведение единиц, способных к непосредственному участию в акте номинации или речевой коммуникации.

Наиболее близким к представлению об «активной грамматике» является описание словообразования на основе уже доказанного существования ономазиологических классов и категорий. Такой подход тем более необходим, что сама классификация ономазиологических единств нуждается в дальнейшем изучении, в установлении ее специфики, участков и степени взаимодействия с такими более универсальными двусторонними языковыми единствами, как семантические категории и функционально-семантические поля (А. В. Бондарко), или с выделяемыми в традиционной грамматике лексико-грамматическими и собственно грамматическими классами и категориями.

Словообразовательная номинация всегда связана с наличием феномена объективной действительности, которому следует найти, пользуясь словообразовательными возможностями языка, соответствующее обозначение. Таким образом, главная задача при изучении словообразования сводится к ответу на вопрос о том, какие именно феномены действительности способна обозначать производная лексика и какова специфика деривационных отношений при репрезентации явлений мира. С точки зрения системности языка решению такой задачи способствуют приемы, при которых обнаруживается способность языковых знаков (единиц) к типизации — как семантической (главным образом), так и формальной. Производное слово уже в процессе своего создания должно быть отнесено к некоторому классу, категории, причем это отнесение совершается соответственно тому, как поняты онтологические свойства обозначаемого. Перспективная направленность деривационного акта требует изучения всех «типовых» условий порождения слов, всех видов отношений между соотносящимися и взаимодействующими элементами, приводящих к формированию производной номинативной единицы, характеризующейся определенными (с максимально возможным приближением предсказуемыми) свойствами.

Процесс называния динамичен в своей основе. Уже с самим номинативным заданием закладывается ведущий семантический признак производного слова, который в одних случаях сводится к обозначению только частеречной характеристики (*менять* — *мена*, *простой* — *простота*), в других на эту характеристику накладывается актуализированный признак той или иной семантической категории («предмет» + «лицо» + «процессуальный признак»: *читать* — *читатель*), в третьих номинативное пространство предметного, процессуального, признакового обозначения служит лишь семантическим фоном категориального семантического признака («женскость»: *бегун* — *бегунья*, «невзрослость»: *слон* — *слоненок*, «отрицание»: *веселый* — *невеселый* и т. д.). Деривационно-ономасиологические отношения отражают не только иерархию категориальных признаков ([«предмет»] — «лицо» — «признак отношения к предмету» — «признак по месту»: *Москва* — *москвич*), но также возможное их взаимодействие друг с другом,

различные виды связей (пересечение, включение, соположение) в пределах функционально-семантического поля («оценка»; «количество» — «степень интенсивности признака» — «неполнота признака» или «чрезмерность признака»; «ласкательность»: *толстый* — *толстенький*, *толстый* — *толстоватый*, *толстый* — *толстенный*, *пугнуть* — *припугнуть*, *пугнуть* — *пугануть*).

ЗМІСТ

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

<i>Трестер Ю. О.</i> РОЛЬ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДИТИНИ.....	3
---	---

ЕКОЛОГІЯ

<i>Гопчак І. В., Басюк Т. О., Євтушок В. В.</i> ОЦІНКА ВОДОГОСПОДАРСЬКО-ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ БАСЕЙНУ РІЧКИ ГОРИНЬ В МЕЖАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	6
<i>Сардарян К. Б., Чернякевич С. С., Ткаченко Ф. П.</i> БІОТЕСТУВАННЯ ЯКОСТІ ДОННИХ ВІДКЛАДЕНЬ РІКИ ТИЛІГУЛ (Одеська область, Україна)	9

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

<i>Горбач Л. М., Мельчук Н. М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.....	12
<i>Куваєва В. О., Клепатська В. В.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІТ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ.....	15
<i>Нікіфорова Л. О., Шиян А. А.</i> МОДЕЛЬ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ВМОТИВОВАНOSTІ ПРАЦІВНИКА ДЛЯ УЧАСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ КОЛЕКТИВУ	18
<i>Попов О. С.</i> ЗАЛУЧЕННЯ ІНВАЛЮТИ ДО УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ РЕГУЛЬОВАНУ ТИМЧАСОВУ ТРУДОВУ ЕМІГРАЦІЮ	21

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

<i>Донець М. Г.</i> ПРОВЕДЕННЯ ФОРУМУ-ТЕАТРУ ЯК ІНТЕГРОВАНОГО ПОЗАКЛАСНОГО ЗАХОДУ З МАТЕМАТИКИ ТА ІСТОРІЇ В СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ.....	25
<i>Фамілярська Л. Л.</i> МОДЕЛЬ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ	28

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

<i>Глушкова Л. В., Кліндухова Ю.</i> ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	33
<i>Яблонська Е. М., Хомишин В. П., Веревкін О. О.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ СУКУПНОСТІ ЕТИЧНИХ НОРМ І ПРИНЦИПІВ В МЕДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ, ЯК ІНДИКАТОРА СТАНУ СУСПІЛЬСТВА	36

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

<i>Хомишин В. П., Соломонко А. О.</i> АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА СТАН СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ СТУДЕНТІВ	39
--	----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

<i>Биданцева М. Г.</i> СХІДНІ МОТИВИ У ПЕРЕРОМАНТИЧНІЙ ПРОЗІ	42
<i>Гончарук О. В.</i> ЕПІСТЕМІЧНА ФУНКЦІЯ ВСТАВЛЕНИХ КОНСТРУКЦІЙ РАЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ТА ЗАСОБИ ЇЇ ВИРАЖЕННЯ	44
<i>Кравець О. В., Шепель Ю. О.</i> ЗАСОБИ ПРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ ТЕМАТИКИ	49
<i>Рубцова В. В., Комова Г. В.</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІПТ В РАМКАХ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ»	50
<i>Рубцова В. В., Мужецький П. П.</i> ПРОБЛЕМНИЙ МЕТОД У ВИКЛАДАННІ ГРАМАТИКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОГНІТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ	55
<i>Рудківський О. П.</i> КОНТРАСТИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ ГЕРМАНСЬКИХ ТА СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ	58
<i>Стаховська Н. Ф., Оганян В. В.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ПРИЙМЕННИКІВ ПО З РОСІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	61
<i>Шепель Ю. А.</i> О ФУНКЦИОНАЛЬНО-КОГНИТИВНОМ ПОДХОДЕ К СЛОВООБРАЗОВАНИЮ	64

Наукове видання

Мови видання: українська

СПЕЦПРОЕКТ: АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Матеріали

X Міжнародної науково-практичної конференції

Київ – Дніпропетровськ • 23–24 травня 2016 р.

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.

Оригінал-макет Джікія Н. В.

Дизайн обкладинки Біла К. О.

Технічний редактор Джікія Н. В.

Підп. до друку 27.05.16. Формат 60x84¹/₁₆. Друк – плоский.

Ум. др. арк. 3,1. Тираж 100 пр. Зам. № 0516-01/1.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 111, оф. 17

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com

e-mail: conf@confcontact.com

